

ՐԱՏՆԻԻՄԱ

ՀԱՅԹԱԼԸԳ ՂԱԶԷԹԱ

ՏԻՆԻ, ԱԽԼԱԳԻ, ՖԵՆՆԻ ՎԷ ՍԻՅԱՍԻ

ՃԻԼՏ 3

ԻՍԹԱՆՊՈԼ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 18, 1913.

ՆՊ 52

ՊԵՆՏԻ ՄԱՆՍՈՒՍԼԱՐ

ՊԵՆՏԻՔ ՏԻՆՇԱՆԷ ԳԱՐՇԸ

Կէչէն հաճախ Քիլիստէն Հ. Ն. Պէրպէրեան էֆ. Թարաֆընտան միւսքիրաթ իսթիմալընը շէհրի մէջքիւրտէ իւմիւմիլէմէքտէ օլտուղունա տաիր Բահն/ուստաա պիր պէնտ նէշր օլունմուշ իտի: Միւմաիլէյճ՝ Քիլիսին Քրիսթիան էհալիսինն պու ճիհէթլէ նասըլ թէտէննի էթմէքտէ օլտուղունու վէ օ երկզտէն մատաի վէ մանէվի նէ գատար զիյանա տիւշար օլտուղարընը գուվլէթլի լիսան իլէ թարիֆ էթմիշ իտի: Իւմիտ էտէրիզ քի մէջքիւր պէնտ էվվէլա Քիլիս էհալիսի իչին Ֆաիտէլի օլաճագ տըր:

Անտէ պիլիմ գալպիմիզէ էն զիյատէ մուճիպ ի քէտէր օլան խուսուս ֆրօթէսթանթ քիլիսէսինն պիր մէյխանէսի պուլունարագ, անըն պէտէլ ի իճարը իլէ Պատուելի մաաշընը վէրիմէսի խապէրի օլմուշ տըր: Պիր գաշ սէնէ մուգատտէմ Պալը Բէսիրէ կիթտիյիմիզտէ օրատա Լուս. պիրատէրլէրին Աղխասախնաւ շնկիւրակցուրիւնն պիր մէյխանէ աշմըշ օլտուղարընը իլիտէրէք փէք միւթէէսսիր օլմուշ իտիք: Օրատա պիր նագլիյէթ տէ իլիթմիշ իտիք: Պիր տուլ գարընըն օղլու իլք տէֆա սանաթա կիրիպ իլք կիւնլիյիւնի գազանմըշ վէ վալիտէսի օ կիւն ազլամա էվլաւտընը կէթիւրէճէյի 5 դըշ: իլէ քիւլիւք էվլաւտընը իչին ազլամ թաամընը հազըրլայաճագ իտի: Օղլան կէճ վազթ էվէ տէօնտիւ: Լաքին էյ վա՛հ, քէօր սէրխօշ իտի: Վալիտէ-

սի, «Օղլում, հա՛նի կիւնլիւք գազանճըն», տէյու շէվզ ու մէրագ իլէ սօրունճա, օղլան՝

«Վալիտէ, Աղխասախնաւ վէրտիմ», տէտի: Պիր Աղխասախնաւ սաիրլէրի աղխաս էտէրէք քէնտիսի սաիր ֆագիլլէրի նէ՛ վիճտան իլէ գաշըրաճագ, պունա ազլ էրտիւրէմէտիք իտի: Նա պիր քիլիսէ պաշգալարը ճէհէննէմէ կէօնտէրմէքլէ նա՛սըլ պաշգալարը ճէհէննէմտէն խէլաա էտէպիլիւր, պու հիշ օլաճագ շէյ տէյիլտիր:

Բեա՛շքի Պէրպէրեան էֆ. մէսէլէյի եանըշ անլամըշ օլա իտի, օ զէման մէսրուր օլուր իտիք: Լաքին էյէր միւմաիլէյիին խապէրի տօղրու իսէ, իւմիտ էտէրիզ քի Քիլիսին Ինճիլի ճէմաաթը պիր թէք կիւն գաշ էթմէյէրէք իլք ֆուրսաթ իլէ, օ մէյխանէյի գարարընա կէրի վիրիլլէր վէ քիլիսէյի պու կիւնահտան ազատ էտէրլէր:

Աճէպա պաշգա քիլիսէլէրիմիզտէ տէ, Ինճիլի եա Լուս. քիլիսէլէրտէ պու թէճրիպէյէ տիւլմիւշ օլան պաշգալար վա՛ր մը տըր: Իւմիտ էտէրիզ քի պունու պիր գուսուր սայմաշըպ, անը էյի պիր իրատ մէնպալ աւտ էտէնլէր պու խաթալարընը կէօրէրէք իլք ֆուրսաթլա պու եանըշ թարիլլէրինտէն իւճուէտէրլէր: Գան պէհասըլլա հայաթ քէլամը թէպիլի էտիլմէզ, կիւնահ օճաղընտան փարա գազանարագ սալահ վազ էտիլմէզ, էվլէր երզան միւէսէսէլէր մէլէքիւթ Ուլլահը թէրվիճ էտէմէզ, տիկէր ինսանլարըն ինսանլիթինի թէրզիլ էտէրէք գազանըլան փարա աւտէմլէրի իլահի հայաթա գըլաղուզլայամագ, մէյխանէ քիլիսէ պէսլէյէմէզ:

Ուսումնական հաստիքներ, պիլադիպան պու-
միւսքերաթ իսթիմալը մէմլէքէթիմիդ իչին
հայաթի պիր մէսէլէ օլմագտա տըր: Պոլսոյ
20—30 սէնէ ագտէմ Ամանոս տաղլարընն ա-
րասընտա՝ Հասան Պէյլի վէ անըն կիպի տի-
կէր չէն վէ ապատան էրմէնի քէօյլէրինտէ
կէզէրքէն օրալարտա սատէ վէ խօշ էրմէնի
Քրիսթիան հայաթը կէօրիւր իտիք: Օրման-
լարտան վէ գայալարտան իւահի թէրէնիւմլէ-
րի հանգօ վէրիւր իտի: Անլաշըլտըղընա կէօրէ
պու կիւն էօյլէ հէրլէրտէ պիր չօգ մէյլսանէլէր
թէէսիս էտիլմիշ տիր: Ատանա վէ հէվալիսի-
նին անվալը փէրիշանիսի պաշա սըրալարտա
Րահնիւրնտա բէսմ էտիլմիշ տիր: Իմտի նէ-
րէյէ տօղրու կիտիյօրըլ:

Էվրօփալըլար Ամէրիգայա հիճրէթ էթմէյէ
պաշատըղտան սօնրա, Ամէրիգանըն հէրլիլէրի
օլան Ինսիպլըլար հաւաշ հաւաշ պու հէնի մէ-
տէնիյէթին էօնիւնտէ էրիմէյէ, տիւքէնմէյէ
պաշատըլար: Իմտի պի՞ղ, պու տիյարըն հէր-
լիլէրիտէ, Էվրօփա մէտէնիյէթինն էօնիւնտէ
էօյլէ՞մի օլաճաղըլ: Էվրօփա շրմէնտըֆէրլէրի,
Էվրօփա թիճարէթի, Էվրօփա մէմուրլարը,
Էվրօփա աէօքիւնթիւլէրի, Էվրօփա մէյլսանէ-
ճիլէրի վէ Էվրօփա քէրիսանէճիլէրի պու տի-
յարը տօլտուրտուգճա անլէրին միգրօպլարընա
պիւղապալտ մարո՞ւղ մը օլաճաղըլ: Էօյլէ իսէ
պիղ տէ պու ագընթը էօնիւնտէ սիւրիւլիւպ
կիտէճէյիլ: Տէհրլէրտէն պէրու պէսլէտիյիմիդ
ախաւաք վէ սիրէթլէր, ախլէ վէ միլլէթ չէրէֆ-
լէրի զախլ օլուպ կիտէճէք տիր:

Խա՛յր, խա՛յր, պու շէյլէրէ միւսաատէ
էթմէմէլի իլ: Այըգ վէ ույանըգ պուլունարադ
անլէրտէն ինթիրադ էթմէլի վէ ինթիրադ էթ-
տիրմէլլիլ:

Իմտի աճէպա Րահնիւրնըն գարիյունու
պու խուսուստա միլլէթէ պիր խըտմէթ իֆա
էթմէք իսթէմէպլէ՞ր մի:

Էվվէլա, գարիյունումուգտան հէր պիրի
իչրէթ իսթիմալընտան իճթինապ էթմէյէ գա-
րար գըլապիլիր:

Սանիէն, մէն ի միւսքերաթ ճէմլէթլէրի
թէշքիլ էտէպիլիրլէր, վէ հախօս մէվճուտ օ-
լան պու նէվ ճէմլէթլէրի թէշվիլ էտէպիլիր-
լէր:

Սալիսէն, իչրէթին պատի օլտուղու խա-
րապա մէյսանա գօնուլուպ ֆաշ էտիլէպի-
լիր: Պոլսուն իչին ուզուն պահալար լազըմ
տէյիլ տիր: Պազը գուրու իսթաթիսթիլէր

պէլիղ նութգլարտան միւսսիւր օլուրլար: Մէ-
սէլա,

Պիր չէհրտէ, հա քէօյտէ, նէ՞ գատար մէյ-
խանէ վար,

Նէ՞ գատար միւսքերաթ իսթիմալ օլու-
նույօր, նէ՞ մէպլաղ փարա սարֆ օլունույօր,

Նէ՞ սիննտէն իսթիմալա պաշալարլար, չօ-
ճուգլար վէ կէնճէր նէ՞րտէ վէ նէ՞ հօլտա իչ-
մէյի էօյրէնիյօրլար:

Իչկիյէ սարֆ օլունան մէպլաղ պաշա ին-
թիյաճաթա սարֆ օլունան մէպլաղ իլէ նէ՞նիս-
պէթտէ տիր:

Պու միսիլլու սիւալլարա ճէվապար պու-
լուպ նէշը էթմէքլիք ֆաիտէլի օլապիլիր:

Իմտի ֆէրալէրին վէ միլլէթլէրին, ճէսէ-
տին վէ բուհուն պէօյիւք տիւշմէնի օլան պու
պէլայա գարըն հէր քէսին սիւահանմասը վա-
ճիպ տիր:

Յ. Գ. Գ.

ՔԵԱՇՔԻ ԱՆԼԱՏԱՊԻԼՍԷՄ

Պու մէմլէքէթի՝ հանլըն անլամագ սէպէ-
պինտէն խարապ օլմուլ վէ օլմագտա տըր: Էհա-
լիմիլին իրֆանը հէր շէյի կէրէյի կիպի անլա-
մագ սէվիյէսինէ կէլմէմիշ օլտուղունտան,
սու ի քեֆեհնիւլ իլէ քէնտինի պէրպատ էթ-
միշ, հէր տէֆասընտա փէշիման օլմուլ իսէ տէ
իշ իշտէն կէշմիշ տիր: Նազը՞գ քի պու հալի
պիլէրէք եսնըշ անլաշանըրա տա էքսիք օլմա-
մըլ վէ մէմլէքէթի պու հօլտա կիրտապտան
կիրտապա սալտըրմըշ տըրլար: Պու հալլէրի
սէյը էյլէտիքճէ՞ քիւաշքի պիր գուտրէթ ի բու-
հանիյէյէ մալիք օլսամ սա չու վաթանըն հէր
պիր ֆէրսինէ վուգու ի հալի անլաշապիյոհեմ
տէյու հասրէթ չէքէրիմ:

Օսմանլը թարիխինէ աթֆը նիկեան էյլէ-
տիյիմտէ՝ պաշտան պաշա հիւքիւմէթ վէ էհա-
լինն քէնտի խայրընըն նէրտէ օլտուղունու
կէօրմէմէսի վէ օլ սէպէպտէն վաթանըն փար-
չա փարչա էտիլիպ գալան գըսմընըն տա խա-
րապէզար օլմասընը սէյը էյլէտիմ: Շու գէ-
մանտա խալապ լուղէթի երնէ օրթայա տիւշ-
միւլ իքէն, տէրխաթը էտիյօրմ քի պու պէտ-
պալիթ լուղէթ վաթանըն սէպէպ ի իհեսը օ-
լաճագ իքէն՝ գաստէն հանլըն անլաշըլա-
րագ, պու մէմլէքէթին պէլասը օլմուլ տըր:
Օլ տէրէճէքի՝ չիմտի հէր թէլէֆֆիւլ օլուն-

սուգտա խաթրըմա շէն, մամուր, մէսուտ պիր վաթան կէլէճէյի եերտէ՝ պալթա, գըլըճ, հանդըն վէ թօփրազ երդընլարը կէլլիօր: Նէ՝ պիչարէ մէմլէքէթ, նէ՝ թալէհսիդ ինսանլար: Էն սօն տէֆա Րաւմէյի խալահաթը տէյու տիւնէա պաղըրըր իքէն՝ «Բեա՛շքի Րոււմէլիտէ իսլահաթ օլսա վէ մուհարէպէյէ կիրիշլիմէսէ» տէյու պէյանը արգու էյլէտիյիմտէ՝ ազ գալտը վաթան իսիւնի տէյու իլան օլունուպ րէճմ օլունաճազ իտիմ: Օլ իսլահաթ նիտալարը էօլլիւմ սէտալարը օլտուլար, գան վէ աթէշ իլէ նէթիճէլէնտի, շիմտի տէ Անատօլու իսլահաթը օրթայա աթըլտը, լաքին նէ՝ գատար սու ի թէֆհիմ, նէ՝ գատար սու ի թէֆէհհիմ: Աճէպա նէթիճէսի նէ՝ օլաճազ:

Բեա՛շքի ալատապիլսէմ, սէօյլէր իտիմ քի խալահաթ պու վարանըն խեղաւ իշխն շարքը մուրքազ ճըր: Պու ասրտա պիր տէօվլէթին պէգա վէ տէվամը իլին չարէ՝ թօփ, թիւֆէնկ, շիտտէթ, հիտտէթ տէյիլ, անճազ իսլահաթ սըր: Մուսավաթ վէ ատալէթ իւզէրինէ թէէսիս օլունմուշ պիր իտարէ տիր: Հէր քէսին մալինտէն, ճանընտան, ըրգընտան էմին օլմասը սըր: Էճանիպ հէր թարաֆտան տիւխուլ էթմէյէ հազըրլանըր վէ տօյմազ ածտէրլէր կիպի աղգընը աչար իքէն, եալընըզ խէլաս չարէսի իսլահ օլմուշ վէ սաղլամ պիր մէմլէքէթ իլէ մուգապլէմէթ տիր:

Անլատապիլսէմ, իլան էտէր իտիմ քի խալահաթսան հէր քիս խալահաթէ հէր: Պիր թաղըմ իուսուսի էմէլլէր թաղիպ էտիպ, քէնտի քէնտիլէրինի տիւլիւնէն սախթէ վաթանփէրվէրլէր՝ իսլահաթը կէօյա էրմէնի իշխն, եախօտ պիր գըսմ իշխն օլան պիր շէյ կիպի անլաթմազտա տըրլար: Սէսիմ ելթիշտիյի գատար պաղըրմազ իսթէրիմ քի՝ իսլահաթա իֆթիրա օլունուլօր, իսլահաթ պիթարաֆ տըր: Օ՝ Թիւրքիւ, Բիւրտիւ, Էրմէնիյի, Սիւրհանիյի աշնի տէրէճէ սէվէր: Քէնտի նիմէթլէրինի հէր քէսէ աշնի տէրէճէտէ թէվզի էյլէր: Պու սու ի թէֆհիմէ չալըշան, Թաալիւր ի Էֆֆեսուլար վէ Թանիկէր իսլահաթը Թիւրք վէ Բիւրտիւ իշխն պիր աֆէթ տէյու րէսմ էյլէր իքէն՝ էրմէնիյին 100տէ 20 օլտուղունու տա խապէր վէրիյօրլար: Զաւալը էհալի պիլմէյօր քի անտէն իսթիֆատէ էտէճէք օլան եինէ էքսէրիյէթ տիր: 100տէ 80 օլան իսլամ էհալի տիր: Իսլահաթ իքի էօլլիւ, իքի գանուն թաւըմազ, էրմէնիյի Բիւրտտէն ալըրմազ: Մա

լինտէն, ճանընտան, ըրգընտան էմին օլան 20 էրմէնիյէ գարշը՝ 80 տէ իսլամ օլաճազ տըր: Պու թահրիք օլունաճազ վէ անը պունը գըրաճազ քէսէճէք պիր շէյ տէյիլ, մէսէրէթլէ իսթիգապ էտիպ տէրաղուշ էտէճէք պիր շէյ տիր: Աճէպա պու պիչարէ էհալի ալտանըպ եինէ եանըշ անլատաճա՞զ մը. իսլահաթը վէ պէօյլէճէ մէմլէքէթին հայաթ թէլլէրինի էլլէրի իլէ քէսէճէք մի:

Բեա՛շքի անլատապիլսէմ, սէօյլէր իտիմ քի, պու մեւլիֆէքսէ հն մաղսուր օլան Խալալ վէ Թիւրքի հեալի ճիւր, զիրա էն չօղու օնլար տըր վէ էն զիյատէ հալինտէն խապէրսիդ օլան տա օնլար տըր: Սիյասէթին պօղուղուղու, ասայիշին մուխթէլ օլմասը, Ատլիլէնին ատալէթսիգլիյի, մէմլէքէթին էքսէրիլէթինի թէշքիլ էտէն ֆազիր վէ ճահիլ իսլամ էհալիյի մահվ էյլէմիշ տիր: Անատօլուտա պիր թէք խանէ կէօրմէգսին քի՝ տախիլի վէ խարիճի մուհարէպլէրէ պիր գաշ գուրպան վէրմէմիշ օլսուն: Սօյուլմուշ սօղան օլմուշ օլմասըն, տուլ վէ ելթիմլէր մէսքէնի օլմասըն, պիր ֆէրտ պուլամազսըն քի Ատլիլէ գափուլարընտա սիւրիւնմէսին, ճէհալէթ սէպէպիւնտէն ֆազիր վէ չըպլազ, իլլէթ սէպէպիւնտէն մալուլ վէ սազաթ օլմասըն: Իճրա օլունան գաթլ վէ հագգսըզլըզ վէ փախմալը ըրգ Բրիսթիյանտա պիր իսէ Իսլամտա մութլազ պէշ տիր: Շու ֆարգ իլէ քի Թիւրք էհալի հալինի պիլմէզ, տահա էյիսի օլուր իտիլինի անլամազ վէ պու պէօյլէ օլմալը գանըր իլէ սիւքիւթ էյլէր: Բրիսթիյան էհալի իսէ պու եանըշ իտիլինի, ինսան պէօյլէ եաշամազ իտիլինի պիլիւր վէ պաղըրըր: Իսլամ գուլմ կէօրմէ շէքվա էտէճէք եէրի եօզ, Բրիսթիյան հիշ տէյիլ էվրօփայա սէսինի իշիթտիրի վէ ֆէրեատ էյլէր: Իշիթէ շիմտի էրմէնի իսլահաթը կիպի եանըշ վէ եալան պիր իսմին թաղըրըպ, իսլամըն օնուն ալէյինէ թահրիք էտիլմէսի պունտան իլէրի կէլիյօր: Էրմէնի Իսլամա խըզմէթ էտիյօր, Իսլամ իսէ, պիչարէ՝, քէնտի էյլիլինէ գարշը քէնտիսի թէփմէ աթմաղա իղֆալ էտիլիյօր:

Բեա՛շքի անլատապիլսէմ. Կենն Թիւրք քաղընըն խալահաթսան գօրգուրար՝ վահի ճիւր, տէր իտիմ: Անլէր գանն էտիյօրլար քի Բրիսթիյան էհալի տահա միւթէրազըր օլտուղունտան անլէր իսթիֆատէ էյլէր վէ Թիւրք կէրի գալըր: Նէ՝ գատար եանըշ, Թիւրք կէրի գալըր տէնիլտիյի, անլէրտէն պիր չօղունուն մէ

մուրիյէթտէն մահրում օլմասը տըր: Իշթէ պու վէ հալընըզ պու իսէ, Թիւրք զավմընըն սէպէպի իհհասը օլաճազ տըր: Պու զէքեալար. պու կէնճ Ֆիքրլէր, պու միւթէչպպիւս ինսանլար տէհրլէրտէն պերու պիր զաչ եիւզ զուրուչըզ մէմուրիյէթ իփի իլէ պաղլանա պաղլանա, քէնտի գոււվէթ վէ խուսուսիյէթինի զայ էյլէմիշ տիր: Պրազընըզ շու գուլարը հարաքէթ էյլէսինլէր. շու ալաղլար գուսուսլար, շու գանատլար թէյրան էյլէսինլէր. գուրթարընըզ շու միլլէթի մէսքէնէթտէն, էրմէնիյի իլէրի կէթիւրմիւշ օլան օլ միւզայազայը սիզ տէ տէրաղուշ էտինիզ:

Սահին տիր քի իւք վազթտա պիր թաղըմ զարֆլէր, հիչլիքտէն իպարէթ օլան զալըպլար, վաթանըն իլիյինի սոյան խայինլէր սըրաստան տիւշէճէլլէր: Կէրիտէ գալըպ լայըզ մէվզիլէրինի պուլաճազլար: Պուսլար իչին էսէֆ էթմէյին, պուսլար Իսլամ օլսուն, Բրիսթիան օլսուն արատան չըգսընլար, լաքին կէրիտէ սաղլամը վէ էյիսի գալաճազ, պու միւճահատէտէ ֆաթիհ օլան մէրալէր մէյտանա չըգաճազ, միլլէթին քիսէսինի գուրուտան գալէմ էֆէնտիլէրի ալայը տէյիլ, հագիգի Թիւրքլէր վէ Օսմանլըլար օրթայա կէլէճէք վէ միլլէթ հաշաշաճազ տըր:

Անյատապիլսէմ նիտա էտէր իտիմ քի, իսլանսըքը ևն սուրէթի օլուրա օլսուն թարպիզ հէհլիւ: Եյէր քէնտիմիզ հափապիլէճէք վէ մութլազա հափապիլէճէք իսէք, հիչ տուրմայալըմ վէ գօնթրօլ սէօզիւ օլ զէման պերհավա օլուր: Եյէր պու միւմքին տէյիլ իսէ վէ մութլազա պիր ախէր էլ պիզէ մուսվէնէթ էթմէլի իսէ, էն ճիտտիսինի վէ էյիսինի սէչիպ քէնտիմիզի օնա թէսլիմ էտէլիմ: Էյ վաթանտաշլար պու նէֆսիմիզէ աղըր կէլմէսին վէ պէնի վաթանիէրվէր տէյիլ տէյու իթհամ էթմէյին: Էվվէլ վէ էլզէմ օլան հայաթ տըր: Պուսուն իչին տէ իսլահաթ մութլազ վէ լապիւտ տիր: Պու մէմէքէթին հայաթընըն չարթը տըր: Նաշամազ իչին իլաճ աճը տա օլսա մուհապպէթլէ իչէլիմ, վէ էմին օլունուզ քի հագիգի հիւրիյէթ վէ սաատէթ անճազ իսլահաթ իլէ կէլիւր վէ օլ զէման հագիգի իսթիզլալիյէթ օլուր: Հիսսիյաթ վէ լուղէթլէր իլէ օղրաշըպ քէնտիմիզի խարապ էթմէյէլիմ:

Բեաշքի անլատապիլսէմ տիւնհայա սէօլէր իտիմ քի, պիր թագըն շօլկէն դագթաշար պիզիւ հեաշիւիզին քերճեւան ը հփեաշը հէյիլ

հիւրէ: Էօյլէ անլաթմազ իսթէյօրլար քի էրմէնի իսլահաթ իսթէյօր տէյու Թիւրքլէր, Բիւրալէր զազապլանըր իմիշ վէ պու սէպէպտէն գան զըթալ օլուր իմիշ: Պու էհալի սատէտիլ տիր, լաքին քէնտիլիյինտէն պէօյլէ հափաճազ գատար ահմազ վէ պարպար տէյիլ տիր: Տիկէր թարաֆտան էրմէնի պէյլիք տէյիլ, աատալէթ իսթէյօր: Բիւրա, Թիւրք, Եէհուտի անը իսթէյօր, հէր ինսան իսթէյօր: Սէօյլէյինիզ, էյ պու վաթանը սէվէնլէր, էյ նամուս վէ համիյէթ սահիպի հագիգի Օսմանլըլար, տիզգաթ էտինիզ, պու թալիսիզ վաթանըն պաշնա թէքրար պիր պէլա տավէթ էտիլմէսին:

Ա. Ս. ՆԱԳԱՍԵՆ

ՍՀՎԱԼ Ը ՀԱՅԸՐԷ

Միտրիւնյարն Գործադիրիւնէ:—Միլլի իթթիհատա տաիր պաղը Լուս պիրատէրլէրլէ պիրլէքտէ պիր իթիլաֆնամէ իմզա էթմիշ օլան ինճիլի պիրատէրլէր քէնտիլթէքլէթ վէ թավսիյէլէրինի պիր թահրիրաթ ը ումուսիյէ իլէ մէմէքէթիմիզտէ պուլունան տէօրթ Միութիւն մէճիլսլէրինին Գործադիր ժողովարընա թէպլիզ էյլէմիշլէր տիր: Պու թահրիրաթըն սուրէթի պու նուսիսէմիզտէ նէչր օլունմուշ տըր: Իւմիտ էտէրիզ քի անը հէմ Գործադիր ժողովար հէմ տէ ճիւմլէ ինճիլի ճէմաաթլարըմըզ տիգգաթլա միւթալէա էտէճէքլէր տիր: Ելպէթ մէսէլէ զայէթ մուհիմ վէ նագիք օլտուղունտան անըն՝ նաղարը տիգգաթա ալընաճազ պիր չօգ ճիհէթլէրի վար տըր: Վէ մէսէլէտէ ճէմաաթլարըմըզըն տախի մէնաֆիի պուլունտուղունտան անըն ալանէն միւզաքէրէսի վէ միւթէնէվվի վէ միւթէլիթ ճիհէթլէրինին մէյտանա գօնուլմասը ֆաթտէտէն խալի օլմազ: Պինաէն ալէյհ Բահնիւնանըն սահիֆէլէրի պու մէսէլէնին միւզաքէրէսինէ ալըզ տըր: Անճազ արդու էտէրիզ քի հազանլար հէմ միւճմիլ, հէմ մէսէլէնին թալէպ էթտիյի իթիյաթքեարանէ ուպուպտա եազարլար: Տիկէր պիր նօգթայը տախի թէքրար վէ թէէքիտ էթմէք իսթէրիզ: Հայ Բողլարտան պաղը ֆէրտլէրին Ազգ. Ժողովա եա վարչախան ժողովարա ինթիխապ օլունմասընա՝ պու մէսէլէնին հալ օլունմասը նաղարըլա պաղըմամալը տըր: Օնլար ֆէրտի իչէր տիր. ա-

րանըլան՝ րէսմի վէ ումումի իթիլաֆ տըր։
կէչէն կիւն Մուշտա պիր Հայ Բող. նըն Բա-
ղամախան ժողովա ազա ինթիխապ օլունտու-
ղու եազըլմը խի։ Պու կիւզէլ, լաքին ասլ
մէսէլէ անաւարարն իթիլաֆ էթմէսի տիր,
թա քի. Հայ. Բող. լարտան ինթիխապ օ-
լունանլար մէզքիւր ճէմաւթըն ներկայացուցիչ-
լէրի (վէքիլլէրի) օլալար։ — Պունուն իչիւն
խսէ Հայ Բող. լարըն թարաֆընտան րէսմի
պիր հէյէթին թային օլունմասը վէ պաղը մու-
հիմմ մէսէլէլէրտէ թարաֆէյնին իթիլաֆա կէլ-
մէսի իգթիզա էտէր։ Աճէլէ էթմէյէլիմ։ Գործ.
ժողովար իլէսինլէր։

Նուպար փաշա վի թանիկ. — Էրմէնի հէյէթ ի
մուրախխասասը րէյիսի Պողոս Նուպար փա-
շա, ախիրէն Փարիզտէ ինիզատ էտէն Էրմէնի
մուհիպպլէրի պէն էլ միլլէ գօնկրէսինէ իշթի-
րաք էթմիշ օլարազ Թան զաղէթասընա աթի-
տէքի պէյանաթտա պուլունմուշ տըր։ Էրմէ-
նիլէրին չիմտիքի անարչիտէն թախլիս օլուն-
մագ շարթըլա Օսմանլը գալմագ արզուսընտա
պուլունտուգլարընը պիր չօգ ֆուրսաթլարտա
սիւրէթ ի գաթիյէտէ պէյան էթտիմ։ Պունուն
իչիւն Պապը Ալինին՝ Պէրլին մուահէտէսինին
61 նճի մատտէսինտէ թէահհիւտէյլէսիյի վէճի-
լէ, գօնթրօլ թահթընտա օլարագ իսլահաթը
միւհէսսիրէ իճրա էթմէսի լազըմ տըր։ Իսլա-
հաթըն՝ Ասիա ի Օսմանինին թէմամիյէթի միլ-
քիյէսինի ասլա թէհիլքէյէ իլգա էյլէյէմէճէյի
նօգթասընը, նազարըմըզտան տուր թուրմա-
լըյըզ։ Թէմամիյէթ ի մէզքիւրէսին մուահֆա-
զասը անճագ էսասի իսլահաթ իլէ թէէմին օ-
լունապիլիր։ Եարթմ թէտպիրլէրլէ, նա թէմամ
իսլահաթ իլէ թէէմին էտիլէմէզ։ Մաքէ-
տօնիատա, հասըլ օլան նէթայիճ ի վէխիմէ՝
իսլահաթըն օրատա գըսմէն իճրա էտիլմէք իս-
թէհիլմէսինտէն վէ պիլախըրէ, մէշրութիյէթ
զէմանընտա անլէրին իլգա էտիլմէսինտէն թէ-
վէլիւտ էթմիշ տիր։ Պու ֆէնա շէրաթի տա-
խիլինտէ իճրա էտիլմէք իսլահաթ՝ միւտա-
խէլէ ի էճնէպիյէ թէհիլքէլէրինի տավէթ է-
տէճէք տիր։ Էրմէնիլէրին մէնֆաւթը՝ տէվ-
լէթլէրին ազտ էտիլմէք իսթիզարազ մէվգիի
թէտավիլէ չըգարմալարընտա տըր։ Եալընըզ
պունուն իչիւն իսլահաթ իճրասը շարթընը
տէրմիյան էթմէլէրինի թալէպ էտիյօրուզ։

Էրմէնի մէսէլէսի՝ Էվրօփանըն սուլէ ու ասայի-
չիլլէ ալագատար օլան պիր մէսէլէ տիր, զի-
րա ախիրէն Ֆրանսանըն պէյիւք տիփլօմաթ-
լարընտան պիրինին պանա սէօյլէտիյի կիպի,
Էրմէնիսթանտա իսլահաթ իճրասը, Էվրօփա-
նըն րահաթ էթմէսի տէմէք տիր։» Թանիկ զա-
ղէթասը Նուպար փաշանըն իֆատաթը միւհա-
սէպէթիլլէ նէշը էթմիշ օլաուղու պիր մէզա-
լէտէ, Պողոս Նուպար փաշանըն, Էրմէնիս-
թանտա Էվրօփա գօնթրօլը ալթընտա իսլա-
հաթ իճրա օլունմասը իչիւն Պէրլին մուահէ-
տէսինին 61 ինճի մատտէսինէ իսթինաստ էթ-
մէսինի տօղրու կէօրմէյօր, «Զիրա», տէյօր Թա-
նիկ, «Օսմանլը տէվլէթինին պագասընը իս-
թէյէն, օսմանլը տէվլէթինէ մուհապպէթի օ-
լան, Պողոս Նուպար փաշա կիպի պիր զաթ՝
տէվլէթի ի օսմանիյէնին ճէպրէն գապուլ վէ
իմգա էթտիյի պիր մուահէտէյէ, պիր իլամա
իսթինաստ էտէմէզ։ Պիր Բուս, պիր Ինկիլիզ,
պիր Ֆրանսըզ, պիր Ալման, Պէրլին մուահէտէ-
նամէսինին պախշ էթմիշ օլաուղու հուգուգա
իսթինատէն տէվլէթի Օսմանիյէյէ գարշը մէ-
թալիպ տէրմէյան էտէպիլիր, ֆագաթ պիր
Օսմանլը իչիւն պու ասլա վարիտ օլամագ։»
Թանիկ երնէ իտտիա էտիյօր քի, տէվր ի Հա-
միտիտէ թաթպիգ օլունամայան պիր մատտէյի,
ճիտտի իսլահաթա թէչէպպիւս օլունտուղու
չու տէվր ի մէշրութիյէթտէ թաթպիգէ գալ-
գըլմագ տօղրու տէլի տիր։ «Պիր տէ», տէյօր
Թանիկ, «մատտէքի պէրլին մուահէտէսինին
լէյհիմիզտէ օլան ահքեամը տէլիք տէլիք օլ-
մուշ տըր, պինաէն ալէյհ ալէյհիմիզտէքի ահ-
քեամընը թաթպիգ էթմէք րէվա ի հագգ տէ-
յիլ տիր։» Թանիկ տէվամ էտէրէք տէյօր քի,
«Էրմէնիսթանտա թաթպիգ օլունամագ իսլա-
հաթ, Մաքէտօնիատաքինտէն ֆարգըլ օլամագ
տըր, զիրա ճէլպ օլունամագ միւշավիլլէրէ
սէլահիյէթ ի իճրաիյէ վէրիլմէք տիր։ Գօնթ-
րօլ ուսուլը, իսլահաթըն իճրասընը թէսհիլ
տէյիլ, պէլքի միւշքիլաթա տիւշար էտէր։ Պօ-
ղոս Նուպար փաշա, միւտախէլէ ի էճնէպիյէ
թէհիլքէսինի պէր թարաֆ էթմէք իչիւն Պապը
Ալինին գօնթրօլը գապուլ էթմէսինի թէքլիֆ
էտիյօր, հալպու քի գօնթրօլ հատտը վաթըն-
տա պիր էճնէպի միւտախէլէսի տիր։ Թապիր ի
ախէրլէ Նուպար փաշա էօլիւմտէն գուրթուլ-
մագ իչիւն էօլմէք թէքլիֆ էտիյօր։ Ֆագաթ
պիգ Օսմանլըլարըն ազըլ պու ֆէլաֆէյէ էր-
մէզ։ Հիսս ի պագա՝ վէ թէհաֆֆուզ, պիլի

հաթթա տիւննմէքսիզին պու զէհրէյիծի էքսիրտէն ուղաղա գաչըրըր: Պունու նուպար փաշա իչին տէյիլ, տահա զիյատէ նուպար փաշա կիպի տիւննէնէրին ֆիքրինի թասհիհ էթմէք իչին եազմագտա օլտուղուժուղու պէյանա հաճէթ պիլէ կէօրմէյիզ:

Պաղարիսիսան ինքիսպարը.— Պուղարիս թանտա Նոյ. 24տէ իճրա էտիլէն մէպուսան ինթիսապարնըն նէթիճէսի՝ Պուղարիսթան հայաթը սիյասիյէսինտէ վէ փարլամէնթօ ա նանաթընտա չիմտիյէ գատար հիչ կէօրիւմէմիչ ֆէզէլատէ պիր հալ իտի: Պու ինթիսապար նէթիճէսինն ֆէզէլատէլիյի իքի նօգթատա թէճէլլի էտիյօր իտի: Պունուն պիրի՝ հիւքիւմէթ էքսէրիյէթինն փէք զաիֆ օլմասը, տիկէրի տէ մուխալիֆ ֆըրգալար իչինտէ էն գուվէթլի փարլամէնթօ կրուփլարըն Սօսիալիսթլէր վէ Չիֆթճիլէր կիպի միւֆրիթ ճէրէյանլարա մէսուպ մէպուսլարըն թէշքիլ էթմէսի տիր: Պիրինճի նօգթանըն սէպէպի հէր չէյաէն էվվէլ շու տըր քի, չիմտիյէ գատար Պուղարիսթանտա ինթիսապար իչին էքսէրիյէթ ի մութլադա ուսուլը թաթպիզ էտիլմէքտէ իքէն, պու տէֆա «Ուսուլը նիսպիյէ» թաթպիզ օլունմուշ վէ մէմլէթէթտէ պուլունան պիւթլուն սիյասի ճէրէյանլար Սօպրանիյէտէ թէմսիլ օլունմուշ տըրլար: Շէյլէքի պու տէֆա հիւքիւմէթին 90 մուխալիֆլէրէ գարչը անճագ 105 թարաֆտարը օլույօր: Հալ պու քի էվվէլլէրի Սօպրանիյէտէ էգիճի պիր էքսէրիյէթէ մալիք օլուր վէ «գուվէթլի վէ միւթէճանիս պիր գապինէ» իսթիպատաը եիւրիւտիւր իտի: Շիմտի ասլ մէսէլէ շու տըր քի, Բատըսլափ գապինէսի, պու Սօպրանիյէ իլէ պիր իչ կէօրէպիլէճէք միտիր, եօգսա մէվգիինի գաիֆ հիսս էտէրէք իսթիֆա՞ մը էտէճէք տիր: Պաշ վէքիլ Մ, Բատսլափօֆըն պիր չօգ զազէթա մուխապիրլէրինէ էթտիյի պէյանաթա նազարէն գապինէ մէվգիինի ասլա էնտիչէլի կէօրմէյիպ մէվգի ի իգթիտարտա գալաճագ վէ իյճապընտա մուխալէֆ ֆըրգալարտան պիրիյլէ իթիլաֆ էտիպ մուխթէլիթ պիր գապինէ հալինտէ իյֆաի վազիֆէ էտէճէք տիր: Պու իթիլաֆ էտէճէյի ֆըրգա իսէ աղլէպի ինթիմալ Սօսիալիսթ ֆըրգասը օլաճագ տըր: Կէչէնլէրտէ Սօսիալիսթ ֆըրգասը լիտըրլա-

րընտան Մ. Սագգօֆ՝ նաչիր ի էֆքեարը օլան նարոս զազէթանտա, քէնտիսինն պաղը շէրաթի տախիլինտէ գապինէյէ տախիլ օլապիլէճէյինի եազըյօր իտի: Շիմտիքի գապինէնին թագիպէ մէճպուր օլտուղու սիյասէթ ասայիչ փէրվէրանէ օլտուղու իչին Սօսիալիսթլէրին մէսլէքինէ մուվաֆրդ տըր: Շու հալտէ տախիլի պիր թագըմ իսլահաթը իճթիմալիյէ, ամէլէ սընըֆընըն իսլահաթը վէ էմսալի շարթլար իլէ Սօսիալիսթլէր իլէ Հիւքիւմէթ ֆըրգասընըն եանի լիպէրալլարըն իթիլաֆ էթմէսի փէք մէօհթէմէլ տիր: Մ. Բատսլափօֆըն պէյանաթընա նազարէն ինթիսապար նէթիճէսինն՝ սիյասէթ ի խարիճիյէյէ հիչ պիր թէէսիրի օլմայաճագ տըր: Եանի պու ինթիսապար նէթիճէսինտէ նէ Բուսիա սիյասէթի, նէ տէ Ավսթրիա սիյասէթի Պուղարիսթանտան պէլլի պիր մուվաֆֆագիյէթ գազանամատը: Կէչօֆ վէ Տանէֆ թարաֆտարըն հէգիմէթի փէք ըրգգէթէնկիզ պիր հալտա օլտու, զիրա Կէչօֆ վէ Տանէֆ մէպուս պիլէ ինթիսապ օլունամատըլար: Սօսիալիսթլէրին պու տէֆաքի մուվաֆֆագիյէթլէրի տաիմի գանն օլունմայօր, զիրա հարպը ախիլին Պուղարլար իւզէրինէ իճրա էթտիյի թէէսիրին աքս իւլ ամէլլիյլէ մուվաֆֆագիյէթ գազանապիլտիլէր: Պու աքս իւլ ամէլ իսէ կէչիճի վէ սիւրէքսիզ պիր մահիյէթտէ տիր: Պու սէպէպտէն Սօսիալիսթլէր պու ֆուրսաթտան իսթիֆատէ էտէպիլիլէր: Անվալը հազըրէ թահթընտա Սօպրանիյէնին հիւքիւմէթ թարաֆընտան ֆէսիս օլունմասը վարիս ի իսթըր տէյիլ տիր, զիրա աքսի թագտիրտէ մէմլէքէթտէ ինգիլապ գուհուր էթմէսի, վէ հաթթա Գրալ Ֆէրտինանտըն մէվգիինին թէմամէն սարսըմասը փէք մէօհթէմէլ տիր: Ինթիսապար նէթիճէսինն թիւրք-Պուղար միւնասէպարը իչին օլաճագը գանն օլունույօր, զիրա զաթէն թիւրքիա իլէ տօսթլուգ սիյասէթինի թագիպ էտէն գապինէ իւզէրինէ Սօսիալիսթլէրին սուլահիւքիլէր թէսիրի տախիլ գամմ օլունարագ մէվգիլը մէլլի տահա զիյատէ թագվիյէ էթմիչ տիր:

Թեպիհաք սիյասէթինէ վուրուլան իֆի սարպի.— Սուլի ու ասայիչին տախիլ գաֆէրլէրի վար տըր: Պիր հաթթա գարֆընտա իքի էվրօֆա հիւքիւմէթլէրի՝ անըն գըրըճընըն տար-

պէսի պլթընտա սուգութ էթտիւր: Աճէպա իւչիւնճիւ տարպէյի քիմ վուրաճագ: Պու վազըալարըն էսասընը թամիգ էտէլիմ: Ֆրանսա Փարլամէնթօսընտա վէ Ալման Բայխսթալընտա պու հաֆթա հագիգաթը հալտէ միւզաքէրէ էտիլէն մատտէ՝ Ֆրանսըգ-Ալման մուհարէպէսի խոի: Գըրգ իւչ սէնէաէն պէրու պու մէսէլէ արա սըրա մէվզուը պահս օլմուչ վէ կիթտիքճէ անըն միւպահէսէսի տահա զիյատէ ճալիպ ի տիգգաթ վէ մէրազ օլմուչ տըրէջօյլէ պիր զէմանա եազլաչմագտայըգ քի, սնտէ, պուռնտան պաչգա պիր մատտէ, միւնադաչա էտիմէյէճէք տիր: Պու հաֆթաքի միւնադաչալարըն մանասը նէ՝ տիր: Ֆրանսատա պիր գապինէ տէվրիլյօր, զիրա ասքէրի մէսարիֆաթը գափաթմագ իչիւն անըն տալէլի պիր իսթիգրագ ագտ էթմէք թէքլիֆի՝ Փարլամէնթօսըն խօշունա կիթմէյօր: Պու ասքէրի մէսարիֆաթ իսէ, միւսէլլահ Ալման նէսլինին սալըճա թէֆէվվիւգիւնիւ միւվազէնէտէ սագլամագ, Շարգի հուտուտլարընը մուհաֆագա էթմէք վէ պէլքի տահա զիյատէսինի եափմագ մագսէտիլլէ իրթիյար օլընան ֆէվգէլատէ ֆէտաքիարըլգտան պաչգա պիր չէյ տէյիլ տիր: Ալման Բայխսթալը իսէ, Ալգաս էյալէթինտէ պիր ասքէրի ֆըրգանըն իրթիքիսպ էթտիլի թէարրուզ վէ վահչէթ սէպէպիլլէ հէյէճանա տիւչիւյօր: Պու վագըա պիղէ շու իքի խուսուսը կէօսթէրիյօր. հանի, էվվէլա, Ալգաստա հիւքիւմէթ հաթթա 43 սէնէ սօնրա պիլլէ, ասքէրի գուվվէթտէն պաչգա պիր չէյ տէյիլ տիր, վէ օրտու իլէ Փրուսիալը ըրճալը հիւքիւմէթին ֆիքրինճէ, իլհագ օլունան էհալինին հաթթա իքինճի նէսլի պիլլէ սիլահ գուվվէթիլլէ իտարէ օլունմալը տըրլար: Սանիլէն, պու վագըա պիղէ կէօսթէրիյօր քի, Ալման տէվաիր ի ասքէրիյէսի օրտունուն վագիֆէ վէ էհէմմիլլէթի հագգընտա հալա շու թասազվուրու պէսլէմէքտէ տիր քի, պիր ասքէրին «չէրէֆի» էֆրատը էհալինին էմիլլէթ վէ մասունիլլէթինէ վէ գափանիլի մէտէնիլլէնին գուտաիլլէթինէ թէքճիլ օլունմալը տըր: Իմիէրաթօրըգ օրտու իչիւն եաչամալը տըր, վէ պուռնուն սէպէպի իսէ իմիէրաթօրըլուղուն տախիլինտէ իքի ֆէթի օլունմուչ էյալէթին պուլունմասը տըր: Լաքին պու գապա միւսէլլահ գուվվէթլէրին արգասընտա, էվրօփա սիյասէթի իչիւն եէնի օլան պիք ամիլ տուրմագտա տըր, թէսլիհաթ

մէսէլէսի հագգընտա սէրպէսթ պիր էֆքիարը ումոււմիլլէ: Ֆրանսա Փարլամէնթօսը քէնտիգապինէսինի տէվրտու: Ալման Բայխսթալը՝ Միւչապիլիին զաիֆ իյգահաթը վէ Հարպիլլէ նագըրընըն թահրիք էտիճի միւտաֆաթընա գարչը, քէնտիլին հէման հէման միւթթէնիտ վէ չէտիտ մուխալէֆէթինի իյհար էթտի: Ալմանիտա էյէր հիւքիւմէթ՝ մէսուլլէթ ի վիւքէլա ուսուլըյա իտարէ օլունմուչ օլսա իտի: Ալման գապինէսի տախի, Բայխսթալըն էքսէրիլլէթ ի գաթիլլէսինին քէնտի ալէյինտէ ըէյ վէրմէսի իւզէրինէ, Ֆրանսա գապինէսինին եազըսընա եազըլըպ սուգութ էտէճէք խոի: Պու իքի մէվէքէթլէրտէն հիլ պիրի տախի, 1870 մուհարէպէսինին միւզմին վէ մէլուն միրասընտան եագալարընը թէմամէն գուրթարամայաճագլար տըր: Ֆագաթ իքիսի տէ արթըգ օնտան պըգմըչ վէ եօրուլմուչ տըրլար: Տիկէր թարաֆտան ինկիլթէրրա պաչ վէքիլի Մր. Ասքուիթ՝ Լիտղ տէ պիր նութգ իյրատ էթմիլ իտի, պու նութգ իւզէրինէ եազըլան էն չալանը տիգգաթ մէգալէ, Ֆրանսատա Մ. Ժօրէսին դալէմինտէն չըգմըչ տըր: Մ. Ժօրէս թէսլիհաթ իչիւն օլան խարաֆաթա խաթէմէչէքմէք իչիւն Մր. Ասգուիթին էհալլէ քէնտի հիւքիւմէթլէրինի թագիլիգ էթմէյէ տալլէթ էթմէսինի իյմա էտէրէք սօրույօր քի, աճէպա պիր ըրճի հիւքիւմէթին՝ էմսալը նամէսպուզ օլան պու կիսլի սէօզլէրինին մանասը նէ՝ օլապիլլը: Մր. Ասգուիթին պու իֆատաթընտան անլայօրուզ քի, հիւքիւմէթլէր՝ ալամը նասըն քէնտիլլէրի տուրաուրմաղա քեաֆի տէրէճէտէ պիր մէթանլէթ կէօսթէրէճէքլէրի վագթա գատար, քէնտի ազլը սէլիմ վէ վիճտանլարընըն մաթլուպաթընա մուղայիլ օլան չէյլէրի, ատէթ եախօտ աթալէթտէն սիւրիւքլէնէքէք եափմագտա տէվամ էտէճէք տիրլէր: Հիւքիւմէթլէր ազլը սէլիմ իլէ իչլէմէք գապիլլէթինտէն մահրում իմիլլէր տէ, պու գապիլլէթի արալարընտա լիսան վէ ըրգ ֆարգլարը պուլունան ալամտան պէքլէյօրլար: Պիր չօգ միլլէթլէրէ մէսուլլ օլան էհալլէր՝ թապիլ տիր քի պու ըգգապէթի եէք տարպէտէ տուրաուրմագ իչիւն պիրպիրիլլէ միւզաքէրէ էտիպ թէրթիպաթտա պուլունամաղլար: Լաքին պու հաֆթանըն վագըալարը կէօսթէրիյօր քի, հէր պիր միլլէթէ մէսուլլ օլան էհալլէքէնտի քէնտիսի իչիւն չալըլապիլլը, վէ քէնտիլին էն միւհասիր վասըթասը հիւքիւմէթին

վարիտաթընը քէսմէսի տիր: Պու հոգթաի հազարտան Ֆրանսա փարլամէնթօսընըն պու հարաքէթի փէք պէօյիւք պիր պաշխանդըճ տըր: Փարլամէնթօտա Մ. Փուազարէնին ալէթի օլուպ թէսլիհաթ սիյասէթինէ ըիւճուէթ միշ օլան պիր գապինէյի փարլամէնթօ տէվիրտի: Մ. Փուազարէյի ըէյիսի ճիւմհուր ինթիսապ էտէն, իւշ սէնէ խըզմէթի ասքէրիյէ գանուհունա ըէյ վէրէն աշի փարլամէնթօ պու կիւն, գապուլ էթմիշ օլտուղու պիր գանունըն իճրասընա միւմանաթ էտիյօր:

Վազաա պու Ֆրանսա փարլամէնթօսընըն, մանթըզ վէ ճիւտիյէթ իլէ հարաքէթ էթտիյինէ էյի պիր տէլիլ տէյիլ տիր, լաքին հէր նէ տէ օլսա նէթիճէ չու տըր քի՝ փարլամէնթօ՝ թէսլիհաթ սիյասէթինէ պիր կէմ վուրմուշ տըր: Հիւքիւմէթ թարաֆընտան թալէպ օլունան թախսիսաթ նիհայէթ փարլամէնթօ թարաֆընտան վէրիլէճէք տիր, լաքին հէփ պու աշվալ Ֆրանսա միւնթէթիպլէրինէ ինթիսապաթ ը ումումիյէնին եազըն օլտուղու չու սըրատա, թէսլիհաթ սիյասէթի վէ անըն իյճապ էթտիրտիյի պէօյիւք իսրաֆաթ ալթընտա նէ գատար էզիլտիքլէրինէ, պօզուլտուղարընը պիր գաթ տահա պէրրազ օլարազ հիսս էթտիրմիշ տիր վէ էօնիւմիւղտէքի Մայիս սընտա վազը օլաճազ եէնի ինթիսապաթ իւզէրինէ պունուն պէօյիւք թէսիրի օլաճաղը աշիքեար տըր:

Իշթէ ասը ը հալըր մէտէնիյէթինին գարշըսընա տիրիլէն էն պէօյիւք վէ էն մէճպուրի պիր մէսէլէ: Պունուն Ֆրանսա վէ Ալմանիատաքի կիտիլի էյի տիր, զիրա տահա մուայէն, տահա քէսկին վէ տահա պէրրազ պիր չէքլ ալմազտա տըր: Հէր իքի մէմլէքէթտէ աշի նէթիճէյէ տօղրու կիտիյօր, զիրա սու թէսլիհաթ մէսէլէսի, սուպութի սիյասէթի պիր թարաֆա աթըպ իճթիմաի իսլահաթ իճրա էթմէք իւմիտինի տախի իղալէ էթմիշ տիր: Պու տէրսի էօյրէնմէքտէ էն թէնպէլ օլան, անը մէճպուրի պիր մէսէլէ հալինէ կէթիրմէքտէն էն ուզազ պուլունան մէմլէքէթ վարշնա օտա ինկիլթէրա տըր: Մ. Դայյօ վէ ըէֆիգլէրի կիպի պու էսաս իւզէրինէ միւճահէտէ էթմէք իւզրէ միւթէնէքքիլ պիր փարթի մէյտանա կէթիրէճէք օլան էն սօն մէմլէքէթ տախի ինկիլթէրա տըր: Հալպու քի պու մէսլէքի թագիպ էթմէյէ թէնէպալիս էտէրէք էն ազ զարարտիտէ օլաճազ մէմլէքէթ տէ ինկիլթէրա տըր: Ֆրանսա, Շարզի հուտուտարընը մուհաֆազ

էթմէք մէճպուրիյէթինտէ տիր, եախօտ քէնտիսի էօյլէ զանն էտիյօր: Հալպու քի պիգիմ պու եէնի սիյասէթի թագիպ էտէրէք չօզ չօզ թէնիլէք ալթընտա գօյաճաղըմըզ չէյ, էվրօփա հէյէթի տիւվէլիյէսի արասընտա պիր ազ էքսիք եախօտ արթըզ թէֆէվիլիւզ վէ ըիւճանիյէթտէն, վէ ճօն Պրայթըն «Մէքրուհ փուլթ» թէսմիյէ էթտիյի միւվազէնէ ի տիւվէլէ պիր ազ հոգսան պուխար թիւթիւզտիրմէքտէն պաշգա պիր չէյ տէյիլ տիր: Ինկիլթիլէր իչիւն էմիլիյէթ մէսէլէսի եօզ տըր: Մր. Ասղուիթ հալիյի հիւքիւմէթլէրինի թագիպ էթմէյէ տալէթ էտիյօր: Պու տալէթէ պիլա թէրէտտիւտ իճապէթ էտէլիմ: Միւէսսիր սուրէթտէ իչլէյէպիլմէք իչիւն միւճահէտէ՝ Ֆրանսատաքի չէքլտէ օլմալը տըր: Վէ հէր միլլէթէ մէսսուպ օլան էհալիլէր, արթըզ գատէհին տօլմուշ օլտուղունու հիսս էթտիրտիքլէրինտէ, հիւքիւմէթլէր, թէսլիհաթը թահտիտ էթմէք իչիւն պիրպիրիլէ միւզաքէրէյէ կիրիլէճէք տիրլէր: (Նէյշըն)

ՄՈՒԽԱՊԷՐԱԹ

ԻՆՃԻԼԻ ՄԻՈՒԹԻԻՆԼԱՐԸՆ ԳՈՐԾԱԴԻՐ
ԺՈՂՈՎԼԱՐԸՆԱ (*)

Իսթանպուլ, 5 Դեկտ. 1913

... Ինճիլի Իթթիհատընըն մէօհթէրէմ հէյէթի իճրաիյէսինէ:

Էֆէնտիլէր,

Կէչէն Հոկտեմբերտէ, Ազգ. Ժողով Երեսփոխանլարընտան պաղըլարընըն թէնէպալիս վէ տալէթի իւզէրինէ, միլլէթին Լուսաւորչախան վէ Անեսարանախան ֆըրզալարընա մէսսուպ օլան պաղըլ էֆրատ միլլի մէսէլէլէրտէ իթթիհատ վէ թէսվիւն մէպտէսի հազընտա միւպատէլէ ի էֆէհարտա պուլունտուլար:

Ղայր ի ըէսմի օլարազ ինիգատ էտէն տէօրթ իճթիմատան սօնրա 10|23 Հոկտեմբերտէ, աթիտէքի գարարնամէյի իմզա էթտիլէր:

«Ազգային իչլէրտէ միլլէթին ֆարզըլ ֆըրզալարընա ախտ օլան ֆէրտլէրին աշի հուգուզ վէ աշի վազիֆէլէր իլէ իթթիւրաք էթմէլէրինին վազթը կէլմիշ օլտուղունա վէ հէր

(*) Տէօրթ Ինճիլի Իթթիհատլարըն Գործ. Ժողովլարընա կէօնտէրիլէն մէքթուպըն սուրէթի:

ի քի թարափտան տա արգու պէյան էտիւմիլ
օլմասընա նազարէն՝ հէր ի քի թարափտան տա-
խի շու շէյ անլաշլմըզ վէ գապուլ օլունմուշ
տըր քի, Հայաստանեայց Առաքելական քիլիսէ
վէ Հայոց Պատրիարքարան քէզալիք Հայաս-
տանեայց Առեւտրական քիլիսէ վէ Փրօթէն-
թանթլարըն Ազգապետարանը՝ հէր պիրի քէնտի
այրը մէվճուտիյէթինտէ էվվէլքի կիպի աէ-
վամ էտէճէք: Իմտի զիյրտէ վազը իմզա է-
տէնլէր, միւզաքէրէ վէ էֆքեար միւզպտէլէ-
սինտէն սօնրա դարար վէրտիլէր քի հէր պիր
թարափ քէնտիլէրէ ախտ օլան սէլահիյէթտար
հէյէթլէրէ շու էսասը մուգատտէս պիր մէպտէ
տէյու թանըլըզ գապուլ էթմէյի թագտիմ վէ
թավսիյէ էտէճէքլէր, — շէյլէքի սըրֆ տինի
մահիյէթի օլմայան պիլճիւմլէ իշլէրտէ, էրմէ-
նիլէր ըէսմէն մէզքիւր քիլիսէլէրին հէր հան-
կըսընա տա ախտ պուլունսալար, այնի միլլէ-
թին ազալարը մագամընտա պիրլէշլէր, վէ
պու անլաշլ իլէ հէր պիր էրմէնի մէզքիւր
քիլիսէլէրին հէր հանկըսընա տա ախտ օլսա
սըրֆ տինի օլմայան հէփ մէսէլէլէրտէ Հայ
Ազգային Սահմանադրութիւն տան միւսապի
սուրէթտէ իսթիֆատէ էտէ: Պէյլէճէ, կըր-
քական, քարեգործական, վէ Ազգային-Քա-
ղաքական ճիւղիլէ իշլէրտէ, պիլա իսթիս-
նա, թէքմիլ թէզալիւն վուզու պուլա:
Պու էսաս՝ գապիլ իւլ իճրա օլան հէփ իշ-
լէրտէ վէ հէփ էէրլէրտէ տէրհալ մէվզի ի իճ-
րայա գօնուլա, լաքին մահալլի սէպէպլէրտէն
տէրհալ մէվզի ի իճրայա գօնուլմասը իմ-
քեանսըզ օլան էէրլէրտէ թէտրիճէն օլա:

Պէյ Օղլու, Հոկտ. 10|23 1913

Հմայեակ Եպսկ. Դիմախան, Յակոբոս Հ.
Ճահիգեան, Հ. Պ. Մասթոնեան, Հ. Խօնա-
ւարեան, Երուսնդ Վրդ., Ա. Պ. Շահունեան,
Հանքարձում Պոյանեան, Ա. Գ. Շմարունեան,
Ն. Կ. Գոնստեան, Յ. Գ. Գրիգորեան, Ռ. Զար-
դարեան, Մարկոս Նաթանեան, Գրիգոր Ս.
Շահպաղեան, Երուսնդ Օսեան, Յ. Շահիկեան,
Կ. Յ. Ստանպոյլեան, Վ. Սերեկիւղեան,
Յովսէփ Յ. Ճահիգեան, Ժ. Սայապաղեան:

Իսթանպուլտա ինթիշար էտէն զազէթա-
լարտան չիւպհէսիզ անլամըզ օլաճագսընըզ քի,
մէզքիւր միւսթէրէմ Երեսփոխանլար պու գա-
րարնամէյի Ազգային Ժողովա թագտիմ էթ-
տիլէր: վէ Ազգ. Ժողով քէնտինին Հոկտ. 11|24
թարիխի ճէլսէսինտէ, իթթիֆագը արա վէ
քէմալը մէմնունիյէթ իլէ անը թագտիս է-

տիպ, Պէյլիք Յոքեւեան թէպրիքեաթըլա
պէրապէր պու թագտիս միւստէսինի տախի
Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսա թէպլիզ էյ-
լէտի:

Պինաէն ալէյի պիզ տախի, թէահիւտիւ-
միւզ մուճիպինճէ մէզքիւր դարարնամէյի Բի-
լիսա իթթիհատլարըմըզըն հէյէթ ի իճրաիյէ-
լէրինէ թագտիմ էտէրէք, մէզքիւր դարար-
նամէնին մէօհթէվի օլտուղու իթթիհատ վէ
թէզավիլին մէպտէսինին անլէր թարափընտան
տախի գապուլ վէ թագտիս օլունմասընը թէք-
լիֆ վէ թավսիյէ էթմէքլիլի՝ պիր շէրէֆ, այնի
վազթտա մուգատտէս պիր վազիֆէ ատտ է-
տէրիզ:

Հայաստանեայց Առեւտրական քիլիսէ-
նին էն մուհիւմմ սէպէպ ի թէշէքքիւլլինին՝
հիւրրիյէթ ի վիճտան իտիյինի պուրտա թէք-
րար էթմէք պէլքի դախտ տիր, շէյլէքի մէզ-
քիւր քիլիսայա ինթիսապ էտէնլէր էրմէնի
միլլէթինտէն այրըլմագըզըն աւլա ֆիքրլէ-
րինտէն պիլէ կէչիրմէմիլ օլուպ՝ անըն
թարիխի մագիսինտէն, գատիմ քանաթըն-
տան վէ միւսթագպէլ իւմիտլէրինտէն թէշհի
օլունարագ, շէտիտ մուհապպէթ վէ չէօ-
զիւլմէզ պիր րապըթա իլէ միլլէթէ մէր-
պուլթ գալտըլար, անըն մէսէրլէթ վէ քէտէր-
լէրինէ իշթիքաք վէ խըտմէթ էթմէք գարա-
րընտա սէպաթ էթտիլէր: վէ 1873տէ Ազգա-
յին Սահմանադրութիւն իլան օլունտուղունտա
իսթանպուլ Աւետարանական քիլիսասընա մէն-
սուպ օլան էրմէնիլէր՝ պու հիսսիյաթ իլէ միւ-
թէհասսիս օլարագ, քէնտի քիլիսալարընը
մուհաֆազա էթմէքլէ պէրապէր, Ազգային
Սահմանադրութիւն աքեամընտան քէնտիլէ-
րին տախի միւսթէֆիա օլմալարընը թէմէնի
էթմիլլէր իտի: լաքին օլ պէմանըն ահվալ վէ
շէրաիթի իճագաթընտան օլարագ օնլարըն պու
արգուսու մէվզի ի ֆիլիլէ չըգամատը:

Պիր Թագըմ Նախապաշարուլարըն պիր Թա-
րաֆա աթըլմասը վէ մէզհէպի իթիգատաթը
նէ օլուրսա օլսուն, հէր էրմէնինին այնի միլ-
լէթէ մէնսուպ օլտուղունուն անկլաշլմասը
իլին, միլլէթին պու իքի ֆըրգասընա մէն-
սուպ օլան էֆրատ՝ էֆքեարը հազըրէ իլէ
թէրագըզը էթմէլիլէր, հէնի միւզքիւլաթա պիր-
լիքտէ մուգավէմէթ էթմէլիլէր վէ այնի ֆէլա-
քէթլէրտէն պիրլիքտէ կէշմէլիլէր իտի Օ գա-
տար էրմէնիլէրին ինթիգար էթմէքտէ օլտըզ-
լարը պու էֆքեարճա թէրագըզը վէ թէքէմ-
միւլ վագը օլույօրտը:

վազթ հեթիւմիւ, ֆիքրլէր հազըրլանմըլ օլարագ հէր հէր դայր ի բէսմի թէավիւնլէր կէօրիւլիւօր իտի: Էքսիք օլան՝ անճագ անըն բէսմէն թագտիս էտիւմէսիլէ ալանէն իշթիրաքը մէստի էթմէք իտի, վէ պու պապտէ իւք առըմը ալմագ շէրէֆի՝ Լուսաւորչական միլլէթտաշլարըմըզա աիտ տիր:

Իմտի պիզէ խիթապ օլունան պու տավէթէ իճապէթ էթմէյէ պիզի սէվզ էտէն էսասի միւլահազաթը սիզէ արզ էթմէք արզու էտէրիզ:

1. Պու թէքլիֆ պիզէ Ազգային Երեսիտխանլարտան կէլիօր, վէ դայր ի բէսմի իճթիւմալարա հէմ միւնթէրէմ Երեսիտխանլար վէ հէմ Կրօնական Ժողովըն Գեր. Անկապէթ վէ Պատրիարքական Փոխանորդ Հայր Սուրբ կիպի Էրմէնի փաթրիգխանէսինէ մէսուպ զէվաթը մէօթթէրէմէ իշթիրաք էտիյօրլար իտի: Հէման իւք ճէլսէտէ, իքի թարաֆտա տախի մէվճուտիլէթինէ շիւպհէ էտիլէմէյէն պիր ճիտտիլէթ վէ կէնիշ ֆիքրլիլիլին թէզահիւրիւսիւ կէօրտիւք վէ փաթրիգխանէնին Կրօնական Ժողովըն պու հարաքէթի թէշվիզ էթմէքտէ օլտուղունու կէօրէրէք, պունա պիզիմ տախի իշթիրաք էթմէքլիլիմիլ լիւզու մունա պիր գաթ սահա ֆախլ օլտուգ: Վէ գարարնամէ իմզա էտիլտիքտէն սօնրա Ազգային Ժողով թագտիմ օլունտուղունտա, աշխարհական վէ եկեղեցական պիլ ճիւմլէ Երեսիտխանլարըն, միլլի մէսէլէլէրտէ ճիւմլէմիլին տախի դայէ ի էմէլի օլան իթթիհատ վէ թէավիւն մէպտէսինի, էճտատրիքա լաջըք պիր կէնիշ ֆիքրլիլիլիլէ թագտիս էթտիքլէրինի կէօրտիլիւմիլզտէ պիզ պիզի տահա զիյատէ թէշվիզ օլունմուշ հիսս էթտիք:

2. Հայ Առնարանական ճէմաթ վէ քիլիսալարըն հուգուգունա բիայէթ օլունտուղունու կէօրտիւք: Աւետարանական ճէմաթ հալինտէ կէօնէնմէքտէ օլտուղունուգ, հուգուգտան պիր շէյ ֆէտա էթմէքլիք պիզէ ալա թէքլիֆ օլունմատը: Գարարնամէնին գրաթթընտան տախի միւսթէպան օլաճաղը վէճիլէ, Հայաստանեայց Առնարանական քիլիսէ վէ Փրօթէսթանթլարըն Ազգապետարանը, քէմաֆիս իւսսապըգքէնտի մէվճուտիլէթլէրինի մուհաֆազա էտէճէքլէր իտի:

3. Պիզէ օլան թէքլիֆ, պիզիմ թասավլուրըմուգճա, միլլի մուհիթին ումումի բուհունա վէ մէտէնիլէթ ի հաղըրէյէ մուվաֆըզ

օլուպ այնի վազթտա հէմ Միլլէթին վէ հէմ Տէվլէթին մէնաֆիլինէ միւթապըգ իտի: Իթիւլաֆ մէյլի միլլէթին պու իքի ֆըրզալարը ալաւընտա գաթէն մէվճուտ իտի: Պինաէն ալէյս պու ֆուրսաթտան իսթիֆատէ էտէրէք մէզքիւր մէյլէ մուվաֆըգ պիր թէզահիւրտէ պուլունուպ անըն մէվզիի ֆիլիլէ չըգմասընա սայ էթմէք՝ զէմանըմըզըն բուհու իյճապաթթընտան իտի:

4. Պիզիմ շախսի գանաթըմըզըն տախի պու թէմայիլէ միւթապըգ օլտուղունու իւլա վէ էթմէմիլ լաղըմ տըր: Էմինիքի, իթթիհատ վէ թէավիւն մէպտէսի մէվզիի ֆիլիլէ չըգտըղընտա, Առնարանական Էրմէնիլէր՝ Միլլէթին էքսէրիլէթինէ աիտ օլուպ պիզիմ տախի պապա միրասըմըզ օլան միւլստէլէրտէն իսթիֆատէ էթմէք ֆուրսաթթընա մալիք օլաճաղար, վէ այնի վազթտա քէնաիլէրին հազիլի կոչուլընա սասըգ գալարագ միլլի հաթաթտա տահա զիյատէ պիր շէվզ իլէ իֆախիւրմէթ էտէճէք տիրլէր:

Պինաէն ալէյս, օգտտար կէնիշ ֆիքրլիլիլէք վէ ուխուվլէթ բուհուլլա պիզէ թագտիմ օլունան թէքլիֆի այնի բուհ իլէ տէ գապուլ էթմէք, պիզիմ իշիւն մուգատաէս պիր վազիֆէ կէօրիւնտիւ:

Իթթիհատ վէ թէավիւն մէպտէսի գապուլ օլունուր օլունմագ, տէրհալ հէր հէրտէ վէ հէր իշտէ թաթպիզ օլունաճաղը մէմուլ օլունմայօր: Մուհիմ օլան խուսուս՝ իւք խաթվէ հալինտէ պու կիւն պու մէպտէնին պիզիմ թարաֆըմըզտան տախի պիլա թէրէտտիւթ թագտիս օլունմասը տըր, զիրա նազարիյաթտա միւրէքքէպ վէ միւշքիլ կէօրիւնէն մէսէլէլէրին, իքի թարաֆտան տախի իպրազ օլունաճաղընա էմին օլտուղունուգ հիւսն ի նիլէթ վէ ճիտտիլէթ սայէսինտէ, թաթպիզաթտա պիլ նիսպէ սատէ վէ գօլայ օլապիլէճէյինէ գանի իզ: Վէ պիլա շիւպհէ, իւք խաթվէ աթըլտըզտան սօնրա, թաթպիզաթթըն նէ սիւրէթ վէ ուսուլլար իլէ օլաճաղը մէվզու ը միւգաքէրէ օլաճագ տըր:

Պինաէն ալէյս պալատէքի միւլահազաթը վէ գարարնամէտէ միւնտէրիճ օլան իթթիհատ վէ թէավիւն մէպտէսինին 10/23 Հոկտ. գարարըլլա Ազգային Ժողով թարաֆընտան թագտիս օլունտուղունու նազարը իթիպարալարագ, իւք ֆուրսաթ իլէ Հէյէթ ի Իճրաիլէնիլի խուսուսի իճթիմաա տավէթ էթմէնիլի,

վէ Ազգային Ժողովըն տալէթ վէ գարարնա ճէվապէն, այնի կէնիչ ֆիքիրլի բուհ վէ այնի պասիրէթլի սիյասէթ իլէ, մէգքիւր մէպտէյի սիզին տախի իլթիզամ վէ թագտիս էթմէնիզի, վէ պիզէ թէպլիզ օլունմագ իւզրէ գարարնըզը զիյրտէ վազը իմզա օլանլարտան իսթանպօլտա, Պայպլ-Հաուստա ֆրօֆ. Յաւորոս Հ. Ճէճիզեանա թէպլիզ էթմէնիզի թէքլիֆ վէ թէմէննի էտէրիզ:

Մէպտէ, սիզին մէճլիս թարաֆընաան տախի թագտիս օլունսուղունտա, թէչրիք ի մէսաիննի սուրէթ վէ շէրաթի հագգընտա Լուսաուրչահան սէլահիլէթտար հէյէթլէրլէ միւզաքէրէ էթմէք վէ իշէ ճիհէթ վէրմէք իշիւն, չիւպհէսիզ Հայ Անեսարանական լար թարաֆընտան խուսուսի մէսուլ պիր հէյէթ ինթիխապ օլունմասը լազըմ տըր քի, պու Հէյէթ ի իճթիմաթլէնի Գործ. Ժողով թարաֆընտան իլք ֆուրսաթլա իսթանպօլտա իճթիմա էթմէք իւզրէ ինթիխապ օլունման իքիշէր մուրախխասլարտան թէչէքքիւլ էթմէսինի, միւսաատէնիզէ պինսէն թէքլիֆ էտէրիզ:

Գալըրըզ ինթիրամլէ

Ն. Կ. Գոնեսայեան, Յ. Գ. Գրիգորեան, Յ. Ա. Ճէճիզեան, Յակորոս Հ. Ճէճիզեան, Հ. Պ. Մասքիոսեան, Գ. Շահպազեան, Ա. Շահառնեան, Ա. Պ. Շահառնեան. Կ. Յ. Սասնպօլլուեան:

Տ Ե Մ Ի Ր Ե Օ Լ Ս Ա Ա Թ Ը

ՓՐՈՅ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՏԱՂԼԵԱՆ, ԱՅՆԹԱՊ

Կիւնիւմիւզ վէ վազթըմըզ կիւնէշ իլէ թային օլունուր: Կիւնէշ էօյլէն խաթթընա կէլտիյինտէ օաաթըմըզ օն իքի բաստէլէրինտէ օլուպ վազթ ֆարգ ճէտվէլէնի գուլլանարազ աագիզէ վէ սանիյէսինի տէ թամմ տօղրուտապիլիլիլիզ: Կիւնէշ զահիրէն շարգտան զարպա տօղրու հարէքէթ էտիպ պիր կիւնտիւզ զարֆընտա շարգի ուֆուգտան զարպի ուֆուգա եէթիշիր Պիզիմ իշիւն եէնի տօղմագտա օլան կիւնէշ շարգըմըզտա պուլունան մէմլէքէթլէրտէ զաթէն տօղմուշ վէ էփէյի եիւքսէլմիշ օլուր, վէ պիզիմ իշիւն պաթմագտա օլան կիւնէշ զարպըմըզտաքի մէմլէքէթլէր իշիւն տահա պաթմամըշ օլուր: Պէօյլէ տախի կիւնէշ պիզիմ էօյլէն խաթթընա կէլտիյինտէ վէ սաաթըմըզ 12 օլտուղունտա, շարգըմըզտա 12 յի կէչմիշ վէ զարպըմըզտա իսէ տահա 12 օլմամըշ օլուր:

Պու տէմէք օլուր քի չէհրիմիզտէն շարգա եա զարպա տօղրու ուզունմա հօճուլուզլար էթտիյիմիզտէ, վասըլ օլտուղունմուզ չէհրլէրին մահալլի տօղրու սաաթլարը ճէպիմիզտէքի սաաթա ույմայաճագ: Ամմա շէմալ եա ճէնուպ ճիհէթլէրէ հօճուլուզ էթմէք սաաթլարըմըզտա պիր ֆարգ օլմայաճագ: Մէսէլա, իսթանպօլ իլէ Ս. ֆէթրսպուրկուն արասը 2,000 քիլօմէթրօտան զիյատէ իսէ տէ, պու իրագլըզ սանքի շէմալտան ճէնուպա օլտուղունտան պու իքի չէհրլէրին մահալլի տօղրու սաաթլարը արասընտա փէք ճիւզի (անճագ պէշ տաղիզէ կիպի) պիր ֆարգ վար: Հալպուքի իսթանպօլ իլէ Թրապզօնուն արասը 850 քիլօմէթրօ գատար իքէն պիլէ մահալլի սաաթլարմա ֆարգ 40 տագիզէ կիպի տիր: Թրապզօնունքի իսթանպօլունքինտէն 40 տագիզէ գատար իլէրի տիր:

Իքի մահալլարըն ճօղրաֆիաճա թուլարընը, եանի, Լօնտրանըն իթթիսալընտա պուլունան Կրինուիլ իւզէրինտէն չէքիլմիշ տէյու խայալ էտիլէն էօյլէն խաթթընտան շարգա եա զարպա տօղրու օլան տէրէճէճէ մէսաֆէյի պիլիլի իսէք արալարընտա սաաթմա նէ գատար ֆարգ օլտուղունու պիլէպիլիլիլիզ: Մատէմ քի տինեամըզըն չէվրէսի 360 տէրէճէյէ թագսիմ էտիլմիշ տիր, վէ կիւնէշ պու տաիրէյի 24 սաաթտա պիթիլիլի, տէմէք քի, հէր պիր սաաթտա զահիրէն 15 տէրէճէ եօլ գաթ էտէր: Շու հալտէ թուլմա ֆարգլարը 15 տէրէճէ օլան իքի մահալլարըն սաաթլարընտա պիր սաաթ ֆարգ օլմալը: Պիր խարիթայա միւրաճաաթ էտէրէք չէհրլէրին թուլմա ֆարգլարընը անլալըպ սաաթմա տախի ֆարգլարընը տէրհալ չըգարապիլիլիլիզ: Մէս. իսթանպօլուն սաաթը Լօնտրանընքինտէն իքի սաաթ իլէրի, Նիւ Եօրքունքինտէն 7 սաաթ իլէրի օլուր, Այնթապընքի իսէ իսթանպօլունքինտէն եալըմ սաաթ իլէրի օլուր: Վէ Թիւրքիտա էօյլէն օլտուղունտա Ամէրիգատա սապահլայըն սաաթ 5 կիպի օլուր, օ վազթտա իսէ գըլըն օրթալըզ տահա կէճէ օլուր վէ եալըն իսէ կիւնէշ տօղմա պէրապէրլէրի օլուր: Հէման պու սէպէպտէն տիր քի պիր պուլուզ սէնէ գատար էվվէլ պիր Երեւաթի սապահը սաաթ պիրտէ [Ճափօն սաաթըլա] Միքատունուն վէֆաթ էթտիյիննի թէլէղրաֆի խապէրինի Նիւ Եօրքտա Երկրաշարքի կիւնիւ էօյլէտէն պիր ազ սօնրա զագէթատա օգուտուզ:

«Սիփսեմ կիսկե skվր ի ալեմ», նամ քիթապըն՝ գէվգինին պիր գըսմը իշպու սաաթ ֆարգը մէսէլէսինտէն նէշէթ էտէր:

Պիր տէմիր հօլ գաթարընըն զօնտօգթօրու սաաթընը՝ հօլա չըգտըղը սթասիօնուն մահալլի սաաթընա ուշտուրմուշ օլարագ գաթարը դարպա տօղրու հարէքէթ էթտիրսէ վէ ուզուն պիր հօլճուրուգտան սօնրա թուլճա 15 տէրէճէ ֆարգը պիր չէհրտէ տուրսա, քէնտինին սաաթըյլա տուրտուղու չէհրին մահալլի սաաթը արասընտա պիր սաաթ ֆարգ օլուր: Պու ֆարգ իսէ գաթարըն իւք հարէքէթ էթտիր ինօթատան պաշլայարագ հէր ան արթար վէ էնճամ պիր սաաթ օլուր: Իմտի պիր տէմիր հօլ պօյունտա գաթարըն սաաթըյլա ճիւմլէ քէօյ վէ չէհրլէրին սաաթլարը արասընտա իսթիլաֆ օլմտմասը իչին հա գօնտօգթօր հէր ան սաաթընը կէրիլէ ալմալը, հա տա օ քէօյ վէ չէհրլէր քէնտի մահալլի սաաթլարընը պրագը պ տէմիր հօլուն սաաթընը իթթիլազ էթմէլի տիրլէր: Պու սօնրաքի ուսուլ գապուլ օլունմուշ տըր:

Գօնտօգթօր՝ քէնտինին սաաթըյլա պուլունտուղու հէրին մահալլի սաաթը արասընտա ֆարգը թուլճա հէր 10--15 տէրէճէլիք մէսաֆէտէ, եանի պու պիլիմ արղարտա շարգտան զարպա 1000—1500 քիլօմէթրօլուգ պիր մէսաֆէտէ, պիր տէֆա թասհիհ էտէր: Շէօյլէ քի, գաթարըն հօլու իւզէրինտէ ֆիլան սթասիօն իլէ գօմշուսու սթասիօնըն սաաթլարը արասընտա պիրտէն պիրէ պիր սաաթ կիպի պիր ֆարգ մէյտանա կէլիր: Պէօյլէճէ տէմիր հօլուն պօյունճա պիր նէվ վազթ վէ տէմիր հօլտան իրագտա էհալինին իչէրի իչին մահալլի վէ ֆարգը ֆարգը սաաթլար իչէր: Վէ պիր մէմլէքէթտէ տէմիր հօլար չօգ օլտուղունտա, սուհուլէթ խաթըն իչին էհալի տախի տէմիր հօլ սաաթընը գուլլանըր: Պունուն նէթիճէսի օլարագ պաղը մէմլէքէթլէր սաաթ մինթագալարընա այրըմը տըրլար, վէ պիր մինթագա տէրունինտէ պուլունտան հէր չէհր վէ գասապանըն սաաթը թամմ աֆնի օլուր: Պու էլպէթ մահալլի սաաթլարտան ֆարգը օլուր:

Մէսէլա, Պիւթիւն ինկիլթէրսի վէ Ֆրանսա տա ճիւմլէ սաաթլար աֆնի տիր վէ ճիւմլէսի տէ Կրինուիլին մահալլի սաաթը տըր: Ալմանիա, Իթալիա, Իսվիլէրա վէ Շուէտ մէմլէքէթլէրինտէ պիր այէրտէն սաաթ գուլլա-

նըլըպ օ տտ Կրինուիլին քինտէն պիր սաաթ իւլէրի տիր: Պալղանլարտա հիշ տէյիլ իսէ տէմիր հօլ պօյունճա, Կրինուիլին քինտէն իքի սաաթ իլէրու օլան վազթ իսթիմալ էտիլիր: Ճափօնտա, Կրինուիլին քինտէն 9 սաաթ իլէրու վազթ գուլլանըլըր: Մէմլէքէթ իմիլտէ օլան տէմիր հօլար պօյունճա ազ մէսաֆէյէ մինհասըր օլարագ ֆարգը նէվ տէմիր հօլ սաաթլարը միւսթամէլ իսէ տէ, պիւթիւն մէմլէքէթ պիր մինթագա թասապվուրու պիլտիլիմիլէ կէօրէ հօգ տըր: Պիւա չիւպիէ, Պաղտատ խաթըն պիլտիլինտէ, մէմլէքէթ ինթիմալէն իքի սաաթ մինթագալարընա այրըլաճագ տըր:

Պու ուսուլ Միւթթէհիտէ ի Ամէրիգատա պէլքի էն միւքէմմէլի տիր: Նիւ Եօրք սահիլինտէն Գալիֆօրնիայա գատար սաաթճա ֆարգլարը պիրէր սաաթ օլան տէօրթ մինթագա մէվճուտ տըր: Շէօյլէ քի Գալիֆօրնիանըն սաաթը Նիւ Եօրքուն քինտէն իւշ սաաթ կէրի վէ Շիքապօնըն քի պիր սաաթ կէրի օլուր:

Պէօյլէճէ, տէմիր հօլ սաաթը միւսթամէլ օլան պիր մէմլէքէթտէ «Տօղրու սաաթ», թաս պիրինին մանասը տէմիր հօլ սաաթը տէմէք օլուր վէ անը պուլմագ իչին Սթասիօնա հախօտ պէլէտիլէ սաաթընա միւրաճաաթ էտիլիր: Մահալլի սաաթ իլէ տէմիր հօլ սաաթընըն ֆարգը պիր չէհր իչին սապիթ պիր բագամ օլտուղունտան, պու պիլինիրսէ, ատէմ կիւնէշ սաաթը իլէ հա պաշգա վասըթայլէ մահալլի սաաթը, վէ անտէն տէմիր հօլ սաաթընը չըգարապիլիր:

ԹԱՐՍՈՒՍ

ՎԵՐ. Ս. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ, ԹԱՐՍՈՒՍ

Պու չէհր՝ եէնի իշ մահալըմըգ, հէմ տէ կէշմիշ չէօհրէթ ու ազամէթիլէ ճալիպ պիր մուհիթ օլտուղունտան անըն գատիմ թարիխինէ տաիր Բահնիւնըն գարիյունը քիրամընա միւճմէլ պիր մալիմաթ իթասընը միւֆիտ սայմըլըգ: Խուսուսա քի Թարսուսըն թարիլի էսասէն պիւթիւն Կիլիկիանըն թարիլինի հավի պուլունտուղունտան պիլգէ սըղը ալագասը վար:

Թարսուսուն սիննի վէ իւք պանիսի թամմ մալիմ տէյիլ տիր: Ասորի բիվայէթինէ կէօրէ Թարսուսըն իւք միւլէսսիսի Բարեւոն հիւքմտարընտան Սարտանաբաղ հա տա նինվէ

փառաշահը Սենեքերիմ օլմալը: Գատիմ Թարսուսուլար իսէ պու շերեֆի յասալի զահրէման Հերքիւլոսա աթֆ էտէրլէր: Բարեւոն մէլի Սադ-հանասար քէնտինին «Պլեֆ օպէլիւֆ» «Black-obelisk» նամըյա մարուֆ թիւքիար թաշնտա Գրիստոստան 81₂ ասը էվվէլ Սիւրիա վէ Կիլիկիա սէմթլէրինտէ զապթ էյլէտիյի պէօյիւք շէհրլէր արասընտա Թարսուսընտա իսմինի վէրիյօր: Հագիգաթա տահա եագըն գըյան չու տըր քի Հարեթին օղլու Պանանըն նէսլի օլան իւք Նունանլար քէնտի մափա ի սալիլէրինտէն էն էվվէլ պու օվալարա եայըլարագ զարպա սօղրու փէյաէրփէյ հարէքէթլէրի էննաթընտա պէլլի մէրքէզլէրինտէն պիրի Թարսուս իտի: Անլէրին ագապինտէն պիր Ասորի ագընթընը կէլիպ եհրլէրինի տօլտուրտուլար վէ Թարսուս պոնլարըն զարպի մէրքէզի օլտու: Պունուն պէլլի պիր ալամէթի չու տըր քի Թարսուսըն՝ Գրիստոստան 1000—2000 սէնէ էվվէլէ տիւշէն թարիսինտէ սնասըրը մէտէնիյէ, ասարը աթիգէ, մէսքիւքեաթ վէ տինի մասալլար Բում վէ Ասորի ունսուրլարլէ մախլութ պուլունույօր վէ Թարսուսըն ալէն Շարգ հիւքիւմէթլէրինէ մէնսուպ վէ այնի վաղթտա Ասորի վէ Նունան մէտէնիյէթինին միւլագաթկեահը իտիյի անլաշըմագտա տըր:

Ասորիլէրտէն սօնրա, Թ. Միլատտան 4—5 ասը էվվէլլէրի Թարսուս վէ միւլագաթընը Աճէմլէր իշղալ էյլէտիլէր, վէ օրասը կեահ Աճէմ վալիլէր վէ կեահ եհրլի հիւքմտարլար մարիֆէթիլլէ իտարէ օլունտը: Սէլէվկիան տէվր ի սալթանաթընտա Թարսուս միւքէմմէլ պիր Նունան շէհրի վէ Կիլիկիա մէրքէզի պիր էյալէթ օլտուղունտան զաթ պէ գաթ քէսպ ի էհէմմիյէթ էյլէտի:

Թ. Մ. էվվէլ 189տա Տորոս տաղլարընա գատար պիւթին Ասիա ի Սուղրա Անտիօքա էփիփանինին իտարէսինէ կէչմէսիլլէ Կիլիկիա հուտուտ պօյու պիր էյալէթ թէշթիլ էյլէտիյինտէն թահքիմ վէ մունաֆագասընա չոգ տիգգաթ օլունտու: Պու էյամտա Թարսուս մէրքէզտէ տուրարագ Կիլիկիանըն պիւթին շէհրլէրի միւմթագ օլուպ Նունան հիւքիւմէթ վէ մէնաֆի իլէ պիւս պիւթին պիրլէշմիլ իտի: Սէլէվկիան սալթանաթընըն զէվալըյլէ Թարսուս պիր աղ կէճ վէ կիւճ օլարագ Բոմա իւմ փէրաթօրլընըն թահթը թէպաիյէթինէ կիրտի վէ Կիլիկիա թարիս ի Միլատտան 103 սէնէ

էվվէլէտէք հուտուտլարը պէլլիսիղ վէ սահիպլէրի զէյր ի մուայյէն օլան պիր գալ էհէմմիյէթլի մէմլէքէթլէր լիսթասընտա պուլունույօր: Գրիստոստան 96 սէնէ ագտէմ էրմէնիլէրին փառաշահ Տիգրան՝ էրմէնիսթանը թահքիմ վէ էրմէնիլէրի պիր իթթիհատա կէթիւմէյէ Ասորիսթան վէ Աճէմիսթանա գատար հուտուտլարընը թէվսի էտէրէք Կիլիկիա, փիւնիկիա վէ Սիւրիանըն գըսմը ագամընը թահթ իտարէսինէ ալմաղա մուվաֆֆագ օլտու իսէտէ, Պանտոսն միւտաֆաա իշիւն գայն փէտէթի Միհրգատա էարտըմ էթտիյի սըրանտա ֆիւմիփէոստան մաղլուպ տիւշէրէք, սալթ էրմէնիսթան հիւքմտարը հալինտէ կէրի օրայա կէօնտէրիլտի, էնճամ Թարսուս պիւթին տէվաիրի իլէ պիրիլքաթ Բոմայա թապի օլտու վէ Պօղոս րէսուլըն հիյն ի հայաթընտա օլ պէօյիւք իմփէրաթօրլընըն մէտէնիյէթ, թիճարէթ վէ ֆէյլէսուֆլըղընտա փէք էհէմմ պիր մէվգի թուլթու: Բոմա իմփէրաթօրլարընտան սանքի ճիւմլէսի Թարսուսա թէվէճճիւհ կէօսթէրմիշլէր, անա ագատ իտիսալաթ վէ իսրաճաթ սէրպէսթիյի պախշ էյլէմիլլէր, պունա մուգապիլ Թարսուս վէ հէփ Կիլիկիա շէհրլէրի ճիտտի սատագաթ վէ խըմմէթլէրլէ իմփէրաթօրլընա գալի տէսթէթլէր օլմուլար տըր: Սէվիրօս, Անթիօգօս, Մագրինօս վէ տիկէր իմփէրաթօրլարըն Թարսուսա վէրտիլլէրի շէրեֆլի իւնվանլար տիկէր պիր թագըմ պէօյիւք շէհրլէրի անա գարշը աթէշին պիր րէգապէթէ թահրիգ էյլէմիլ իսէ տէ, Թարսուս քէնտինին պիրինճիլէք հագգընը մունաֆագա էտէպիլմիշ, խուսուսա Անթոնիոսըն պիր միւտտէթ օրատա իգամէթի վէ օլ էննատա Մըսըրըն տիլպէր սուլթանը Դլէօփաթրանըն տէպտէպէլի պիր զիյարէթիլլէ միւշէրրէֆ օլմասը տախի Թարսուսըն թարիսինէ փարլագ պիր սահիֆէ իւվլէ էյլէմիշ տիր:

Բոմա իմփէրաթօրլընըն ուղուն միւտտէթ սիւրէն հալը ասայիշի կէրէք պահրէն վէ կէրէք պէրրէն Թարսուսըն թահքիմ վէ մունաֆագասընտա ինմալը մուճիպ օլմուլ իտի: շէօյլէքի, Բոմանըն գասաֆրնտա Թարսուս գօլայճա Բիւզանդիոն իմփէրաթօրլընա կէչտի: Վէ պու եհնի հիւքիւմէթին սիյասի վէ տինի միւսաիտ իտարէսինտէն պիլ իսթիֆատէ, էվվէլլէրինտէն տահա զիյատէ թէրագգի էյլէտի: Վէ Թ. Ի. 373տէ Կիլիկիա՝ Կապագոմկիա վէ Սիւրիանըն միւթթէհիա գուվվէթլէրինին էն միւլէքէմ վէ մունիմմ մէրքէզի օլտու:

641-տէ Արապլար Սիւրիա զափուլարընտան Կիլիկիայա կիրիպ Թարսուսու շաքիթ էսէպիլ-տիւէր իսէ տէ, 673-տէ Բիւզանդիոն իմիէրա-թօրլորը անը կէրի տլար: 703-տէ Սիսէ զատար պիւթին Կիլիկիա Արապ մալը վէ Թարսուս Ա-րապ փայթախթը օլտու, 807-տէ իմիէրաթօր Նիսէֆօրը Թարսուս ճիւղարընտա Արապլարը մաղլուպ վէ Թարսուսու իսթիւրտատ էթտի, չաքին Հարուն էլ Բէշիտ վէ էլ Մէյմուն նամ խալիֆէլէր Արապ գուզվէթլէրին թէգեհա էյ-լէմէլէրիլէ, Թարսուս պիր միւտտէթ Արապ իլէ Բուսմ պէյնիստէ վազի չէտիտ մուհարէպէլէ-րին մէյտանը օլտու:

883-տէ միւսթաղիլ պիր իսլամ էյալէթինին իսթիհքեհամ վէ փաթիթախթը, 965-տէ թէքրար պիր Բուսմ չէհրի օլտու վէ օ սըրատա իտի քի Թարսուս հիսարլարընտ պէօյիւք զափուլարը՝ ֆիւթիւհաթլէ Սթանպօլա կէօթիւրիւտիւ, 1067-տէ Սէլճուգի Թիւրքլէր պիւթին Ասիա ի Սուղրայը, Փրիւկիա, Կափադովկիա, Լիգիօ-նիա վէ Պոնտոսը իչղալ էյլէտիլէր իսէ տէ, Թարսուս հալա Քրիսթիյանլարըն էլինտէ գա-լըպ Տորոս սիւսիլէսի չիմայէն իսլամ վէ ճէ-նուպէն Քրիսթիյան տիւլէրի պէյնիստէ թէֆ-րիգ խաթիթ իտի:

1080-տէ Կիլիկիանըն էրմէնի փրէնսի Բու-բէն Տորոս տաղլարընտա պիր գալ իսթիհ-քեհամաթ էլէ կէչիւրմէսի իւղէրինէ ֆուրթու-հալը պիր էրմէնի հարաքէթի պաչլատը իսէ տէ, սէնէ պէ սէնէ հուսուտլարը սըգըլարըն-լարազ, Տորոս իսթիհքեհամլարընա, պազէն տէ սալթ Կիլիկիայա միւհապըր գալար, 1078-տէ Թիւրքլէր, 1137-տէ իքինճի տէֆա խալիֆիլէր Թարսուսու ալտըլար: 1260-տա Մըսըրն Մէմլուքի Սուլթանլարը Կիլիկիայա տախիլ օլտուլար, 1322-տէ էրմէնի հիւթիւ-մէթի պաչընտա տուրան ատէմլէրին սիյասի վէ մէզէպի մուարաղլարընտան պիլ իսթիֆատէ Մըսրի օրտուլար պիւթին Կիլիկիայը թախիպ էյլէտիլէր: 1375-տէ՝ Թարսուս թամմ պիր շարգ չէհրի օլմուզ իտի իսէ տէ. հալա Թիւրքլէրէ թապի տէյիլ իտի: Օնտան սօնրա պիր միւտ-տէթ տէ Կիլիկիա՝ Մըսրըլըլար վէ Թիւրքմէն տէրէպլէլէր տարսընտա սալլանարազ պիր Պէտէվի նուրսընա թէհազվիլ էյլէտի: 1466-տա Օսմանլը Թիւրքլէր Սուլթան Մուհամմէտ սա-նինին գումանտաընտա Թարսուսու իչղալ էթ-տիլէր, վէ պիր գալ տէֆա տահա ալընըպ վէրիւտիքտէն սօնրա Սուլթան Սէլիմ Մէմ-

լուքլարըն գուզվէթինի էյիճէ գըրտը: Եինէ տէ 1832-տէն Մըսըրլը Մուհամմէտ Ալի փաշա Կիլիկիայա կիրիպ Եփրատա գատար երբիւտիւ իսէ տէ, 1840-տան պէրու, Էանի, 173 սէնէ պիր միւտտէթ տիր, Թիւրքիայա մէնսուպ տըր: Պէօյ-լէճէ Թարսուսլար գալ պին սէնէ Ասորիլէրին, Բուսմլարըն, Աճէմլէրին, Բոմալըլարըն, էրմէ-նիլէրին, Արապլարըն, խալախիլէրին, Թիւրք-մէնլէրին վէ Թիւրքլէրին էլինտէ տամա թալը կիրպի չափուպ չափուպ ալընըպ վէրիւտիքտէն վէ թաղրիպէն 19 տէֆա ալթ իւսթ օլտուգտան սօնրա, չիմտի Ատանա վիլայէթինէ թապի պիր զափմագամլըգ տըր:

ՏԻՆԻ

ՏՈՒՍ ՎԼԷ ԵՒՎՄԻ ՄԷՇՂՈՒԼԻՑԵԹԼԵՐԻՄԻՉ

«Վե սապահչալըն երիկն գաղաղազ սուս էրիթի:»
Մարկ. 1. 35:

Սուսնիքտէ իտիք: Ինկիլթէրրա գօլէճ վէ տար իւլ ֆիւնուսլարընտան եէտի սէքիլ երեզ գատար կէնճ թալէպէ րուհանի վէ մէզէպի մատտէլէր հազընտա պիր հաֆթա գօնֆէ-րանս էթմէք իւզրէ պու տիւրիւպա մահալտէ թէճէմմիւ էյլէմիլէր իտի: Հէր քէս պու պիր հաֆթատան հէր խուսուտա իսթիֆատէ էթ-մէյէ չալընըյօր իտի:

Պիր կիւն էօյլէտէն սօնրա պիւթին չա-կիրտլէր տէօրթ պէշ պըսմա թագսիմ էտիլիպ հէր պիր գըսմ ալընճա պիր չատըրտա թէ-ճէմմիւ էյլէտի: Սէքսէն պատար կէնճլէր պիր գալ պէլլի փրօֆէսօրլար իլէ պիրլիքտէ պիր չատըրտա իւհիյաթ թալէպէլէրի գըսմընը թէշքիլ էտիյօր իտիք: Տուա հաղընտա գօ-նուչուլաճագ իտի: Մատտէ գըսաճա թագսիմ էտիլտիքտէն սօնրա միւզաքէրէ իլին ումու-մա ալըգ պրազըլտը: Չօզ պէյանը էֆքիար էտէնլէր օլտը: Պաղըսը տուանըն էլզէմիլէ-թինտէն, տիկէրլէրի տուանըն օլտուգճա ֆաի-տէլի պիր ատէթ օլտըղընտան, ախէր պաղը-լար իսէ տուանըն լուզումսուզ վէ ֆաիտէսիզ օլտըղընտան պահա էթմէքտէ օլտըլար: Հա-լըր օլան գօլէճ փրօֆէսօրլարը տա չակիրտ-լէրէ ճէվապ վէրմէյէ սալ էթտիլէր: Միւզա-քէրէ իքի սաաթ գատար չիտտէթ իլէ տէվամ էյլէտի: Թէճէմմիւն նիհայէթինէ տօղրու գը-սա պօյլու ամմա փարլազ կէօզլիւ, սալաբը աղարմըլ ամմա րուչէն սիմալը սատէտիլ պիր

ատէմ այաղա գալգարագ, «Կէնճ էֆէնտիլէր, միւսաատէնիդլէ պիր գաչ սէօզ տէ պէն սէօյ-լէմէք իսթէրիմ» տէտի: Պու զաթ պիր գօլէճ փրօֆէսօրը տէյիլ իտի, ֆազաթ էօմրիւնտէ չօզ թէճրիպէլէրտէն կէչմիշ, Հինտիսթանըն մուհիմ էյալէթլէրինին պիրինտէ գըրգ սէնէ գատար պիր միւտտէթ վալիլիք էթմիշ Սգօ-չիալը Սըր էնտրու Ֆրէյլըր իտի: Պու սատէ կիլիմիշ, սաֆի գալպլի ատէմ սատէ սուրէթ-տէ սէօյլէմէյէ պաչլատը: «Էֆէնտիլէր» տէտի, օ «պէն էյի տէրիսթըր էտէրիմ, պունտան գըրգ պէչ սէնէ գատար էվվէլ պէն տէ սիզլին կիպի կէնճ օլուպ թահսիլ իչիւն պիր գօլէճէ կիտէր իքէն վալիտէմ պանա՝ Օղլուճ, սանա պիր նասիհաթըմ վար, պիւթիւն էօմրիւնտէ հէր իչինտէն էվվէլ եարըմ սաաթ բուհանի թէ-ֆէքքիւր վէ տուայա վազթ վէր, պունը ին-մալ էթմէ՝ տէյու նասիհաթ էյլէտի: Պէն օ վազթտան պէրու պունա թիպէթ էթմիշ իմ: Հէր կիւն սապահլայըն: եարըմ սաաթ բուհանի թէֆէքքիւր վէ տուայա վազթ վէրերիմ, վէ չէհատէթ էտէրիմ քի կէրէք Հինտիսթանտաքի մէմուրիյէթիմ էսնասընտա վէ կէրէք էօմրիւ-մին սաիր եէվմի մէշղուլիյէթլէրինտէ պանա՝ սապահըն պու եարըմ սաաթլըգ թէֆէքքիւր վէ տուասըր գատար եարտըմ էտէն վէ թամմ ազլ բուհը վէրէն պաչգա հիչ պիր չէյ պիլ-մէմ:» Պու միւհիթէրէմ զաթ սէօյլիւնիւ պի-թիրմէյէ պալմատը, զանն էտէրսին տաւա հազգընտա ֆիքրլէրտէ օլան չիւպհէ պուլութ-լարը զաիլ օլարագ գալպիմիդ բուհանի պիր թազէլիք քէսպ էյլէտի: Պու չէհատէթին էօ-նիւնտէ արթըգ հիչ պիր իթիրագ տուրամազ իտի:

Տօսթուճ, սէն հէր քիմ իսէն տուա էտէր-միսին: Պիլ քի Յիսուս տա տուա էյլէտի: Յի-սուստաքի թամմ ազլ բուհընա մալիք օլմագ իսթէ՝րմիսին: Անըն իլէ թէնհատէ չօզ կէօրիւշ: Փէտէրին էվլատը օլմագ իսթէրմիսին: Անըն հուզուրընտա չօզ վազթ կէչիլ: Շակիրտլէրի Յիսուսա տէտիլէր, «Եա Բապպ, պիզէ տուա էթմէսինի էօյրէթ»: Սէն վէ պէն օնա միւհ-թաճ տէյիլ մի իզ:

ԼՈՒԹՖԻ ԼԵԻՈՆԵԱՆ

Այնքապ, 29 Նոյ. 1913

ՐՈՒՀԱՆԻ ՄԻԻԹԱԼԷԱԼԱՐ

Յիսուս՝ քէնտի մագսէտի, սուրէթ ի ֆաա-լիյէթի վէ չէրաթիյլէ սաիր տին միւհտիւլէ-րինտէն այրըլըր: Օ՝ մուվաֆֆադիյէթինի շա-յիրալէրինին սայըսըյա էօլմէտի: Կէօղլիւնիւ, քէմիյէթէ տէյիլ, քէյֆիյէթէ տիքտի: Վազաա սօնուհա գատար քէնտինէ սատըգ գալանլար ազ իտիլէր, լաքին քէնտիսի օ գատարըյա մէմուհն օլտու: Քէնտինին հօլուհտա սալիք օ-լանլարը ճէլպ վէ ճէլպ էթմէք իչիւն մուգատ-տէս օլմայան եախօտ չիւպհէլի վասըթալարա միւրաճէաթ էթմէգ իտի: Օնուհ արղուսը՝ ին-սանլարը գազանմագ տէյիլ, խէլաս էթմէք իտի: Նամգէտլէրէ՝ «Հալին գանաաթպաիւշ տըր, պա-նա կէլ, պանա եարտըմ էթմէնի արղու էտէրիմ» տէմէզտի, իլլա, «Ալէնին հալին գանաաթպաիւշ տէյիլ տիր: սանա եարտըմ էթմէք իսթէրիմ: իմտի պանա կէլ» տէր իտի: Շայիրտլիք իչիւն թէքլիֆ էթտիլի շարթլար միւշքիլ տիրլէր վէ հիչ պիր քիմսէնին խաթըր իչիւն անլէրի թէպ-տիլ էթմէգ: Անըն գափուսը տար, հօլու տա-րաճըգ արը լէյեր Յիսուս պու կիւն պիր բուհանի մէմուր հալինտէ կէլսէ իտի, պէլքի պիր չօզ քի-լիսալար «Օ ինսանլարը գազանմագ-Անըն վա-սըթալարը զէմանըն իյճապաթընա մուվաֆըգ տէյիլ տիր» տէյերէք անըր բէտա էտէճէք-լէր իտի: Յիսուսա շակիրտ օլմագըլըրն «Գա-փու»սը թէվպէ տիր: «Թէվպէ էտինիդ, զիրա մէլէքիւթ իւս սէմալաթ եազըն տըր» տէյօր: Պունու ճիւմլէյէ սէօյլէտի, վէ պու կիւն տախի ճիւմլէյէ սէօյլէյօր: Եալանճը, գումարպազ, մէյիսօր, խըրսըգ, զանի վէ սաի-րէնին թէվպէ էթմէլէրի լազըմ տըր: Լաքին թամաքիար, խասիս, զըսգանճ, հատիտ իւլ միգաճ, խօտիէսէնտ վէ սաիրէ տախի պուն-լար գատար թէվպէյէ միւհթաճ տըրլար: Պու Գափու տար տըր:

«Եօլ» ֆէտաքեարըլըգ մէպտէսի տիր: Պի-զիմ նազարըմըգտա նէ գատար գըյմէթլի օ-լուրսա օլտու՝ Ալլահ ինտինտէ մուգատտէն օլմայան հէր չէյաէն էլ չէքմէք վէ Անա սէվ-կիւլիւ օլան հէր չէյի Անա վազֆ էթմէք, թա-պիր ի ախէրլէ, կիւնաճ օլան հէր չէյի Քրիս-տոսըն այազը ալթընա, վէ հիլ օլան հէր չէյի Անըն էլինէ գօյմագ, — իչիլէ Հայաթա կիթիլ, բէն եօլ պու տըր: Եօլ տարաճըգ տըր: Վազթըյա Յիսուսա շակիրտլիք էթմէք գօլայ պիր իչ տէյիլ իտի: Պու կիւն տախի օ տէրէճէ միւշ-

քիւ տիր: Ֆէտաքեարըգ էթմէյէրէք Քրիսթիան օլամազսն եախօտ Քրիսթիան կիպի եաշայամազսն: Գափու ճիւմէյէ աչըգ տըր: Լաքին հիւ պիր առէմ քէնտի հալ ը ապիսիյլէ օրտան կիրէմէգ: Կիրմէք իչին՝ Ալլահըն մահքիւմ էթտիյի հէր շէյտէն ալըրմալըլը:

Պիր չօգ քիմսէլէր՝ քիլիսա աղասը եախօտ խայրիսահ, եախօտ էյի շէօհրէթ վէ ախլագ սահիպի օլմազա պէրապէր, տիրի վէ տէրին պիր բուհանի թէճրիպէքեարըգտան մահրում կէօրիւնիյօրլաք: «Հայաթը» պուլմատըգլարը աչիքեար տըր: Զիրա տար գափուտան կիրէճէք եէրտէ, տահա էնլի պիր գափու պուլմագ իչին տիշարտա պէքլէրլէր: Նափիլէ արայօրլար: Հայաթա կէօթիւրէն պաշգա եօլ հօգ տըր:

Նշխարներ

Մ. Կ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻ

ՊԱՂԵՍՏԻՆՏԷ ՖՐԱՆՍԱ

Շիւպհէսիգ Ֆրանսա՝ Ալմանիանըն իլէրլյէ տօղրու թէճաւուղի հարէքէթիյէ կէրլյէ տօղրու տիւշմիւշ տիր: Ֆրանսա Շարգ ը Գարիպտէ զարպի Քրիստիանլըղըն Համիսի մէվգիինտէ պուլունումուզ վէ մէզհէպի միւէսսէսաթըլյա մէտեուռն օլտուղու պու թէֆէվիլըգ սէնէլէրճէ քէնտիստէ գալմըշ օլտուղու իչին թապիի պու՝ քէնտիսինէ աղըր կէլէճէք տիր:

Ֆրանսանըն Պաղեստին վէ Սիւրիատա օլան մէվգիինի էյի անլամագ իչին անըն մէզհէպի միւէսսէսաթընըն թարիթի իւզէրինէ պիր աթֆ ը նիկեահ էթմէք լաղըմ տըր: Ֆրանչիսկեանլար էն էսկի պիր միւէսսէսէ օլուպ 1219 տա թէշէքիւլ էթմիշ տիրլէր: Պունլար պիր նէվ նազըր վէ նիկէհպան մէվգիինտէ պուլունումուպ, «Մուգատտէս Սիօն տաղը մուհաֆըզը» վէ «Մուգատտէս Մէմլէքէթին էմինի», սըֆէթինի թաշըրլար իտի: Ֆրանչիսկեանլարըն երուսաղէմտէ օլան իլք տաիրէսի եէնի Ալման Ուլու Քիլիսասընըն ճիւլարընտա Գօնաքիւլիւմ թէսմիլէ օլան պինա օլուպ՝ 1550—60 սուլարընտա անլէր իսլամլար թարաֆընտան պունտան թարտ օլունտըլար: Անլէր պունում իւզէրինէ չէրտէ չիմտիքի կէնիշ աւրազիյի սաթուն ալարագ անըն իւզէրինտէ պիր պէօյիւք քիլիսա, 200—300 միսաֆիր իսթիսապ էտէճէք պիր հօթէլ, վէ 100

րահիպլէր իսքեանընա քեաֆի օլան պիր մանասթըր ինշա էթտիլէր: Պունլարտան Բեթլէհէմ, Այնգարիմ, Գիւպէյպէ, Բամլէ, Եաֆա, Նազարէթ, Թապօր, Գանա, Թիպէրիա, Աքքիա, Սիդօն, Տիւրօս, Պէյրութ, Շամ, Թարապուռ, Հալէպ վէ Լասիսսատա տախի քէնտիլէրէ մախսուպ տաիրէլէրի օլուպ Պաղեստին վէ Սիւրիատա պուլունան տիկէր Ֆրանսըգ միւէսսաթընա ֆաիգ տիրլէր: Սօն օթուգ սէնէ զարֆընտա Լաթին րահիպ վէ րահիպլէր, էքսէրիսի Ֆրանսըգ օլուպ մէմլէքէթլէրինտէ տինի մուէսսէսաթըն իթիպարը տիւշմէսի սէպէպիլէ, Պաղեստին վէ Սիւրիայա ազըլմագտա օլմուշ տըրլար: 1901 տէ Ֆրանսատա «Ճէմիլէթլէր գանունանմէսինին» նէշր օլունմասը իւզէրինէ, քէզա պիր չօգլարը տահա Պաղեստին վէ Սիւրիատա պուլունան Ֆրանսըգ միւէսսէլէրինտէ ելրէշմէք իւզրէ կէտիլէր վէ պունուն նէթիճէսի օլարագ Ֆրանսըգ նուֆուզունուն հուտուտլարը թէվսի օլունտու: Երուսաղէմին տախիլինտէ վէ ճէվարընտա 20 գատար Ֆրանսըգ մանասթըրլարը վար տըր: Քէզա սաիր պէլլիճէ շէնրլէրտէ էքսէրիսի Ֆրանսըգ օլմագ իւզրէ միւէսսէլէր վէ մունթազամ պիր գալ Լաթին միւէսսէլէր վար տըր: Պաղեստինին հէր թարաֆընտա պիրպիրինտէն պիրէր կիւնիւք մէսաֆէտէ էքսէրիսի Ֆրանսըգ օլմագ իւզրէ Լաթին մանասթըր վէ հօթէլլէրի օլուպ ուխտաւորլար (զիյարէթճիլէր) եալընըգ Լաթին միւէսսէլէրինտէ եաթըպ գալգարլար: 1893 տէ «Հաղորդարթուն գօնկրէսի» վէ «Թէվպէ ուխտաւորլարը» Պաղեստինէ կէլտիքլէրինտէ, Քարմէլ Տաղը իւզէրինտէքի մանասթըրտա ուխտաւորլար իչին 800 եաթագ թէտարիք էտիլմիշ իտի: Եէնուտիլէրին Պաղեստինէ հիճրէթի նասըլ Բուսիանըն իչինէ կէլիյօրսա, բուհպանլարըն տախի Պաղեստինէ հիճրէթ էթմէլէրի Ֆրանսանըն իչինէ եարայօր:

«Ճէմիլէթլէր գանունը» Ֆրանսատա պուլունան 16,000 մէզհէպի միւէսսէսաթ իւզէրինէ փէք սըզը պիր թազէիգ իճրա էտիպ, անլէրտէն անճագ 9,000ի եէնի գանուն մուճիպինճէ թաստիգ օլունարագ տիկէրլէրի իսէ Ֆրանսայը թէրք էթմէյէ մէճպուր օլտուլար: Հէր նէ գատար Պաղեստինէ կիթմիշ օլան պու մէզհէպի մուհաճիրլէրին թամմ տտէտինի պիլմէյօր իսէք տէ, անլէր փէք չօգ իտիլէր վէ եալընըգ 1901 տէն իթիպարէն օրտա 3 եէնի ճէմիլէթի ի բուհպանիլէ թէսիս օլունտու: Հէր պիր ճէմիլէթին

մէմլէքէթին ֆարզը գըսմլարընտա քիլիսա-
լարը օլուպ զաթէն մէվճուտ օլան միւլէսսէսաթը
տախի կիթտիքճէ թէվէսսիւ էթմէքտէ տիրլէր :
Պաղեստինտէ պուլունան պու սիւրկիւնլէրի
հիմայէ էթմէք Յրանսանըն իչինէ կէլիր : Յրան-
սա հիւքիւմէթի պինա ինչա օլունմաուը իչին
փարա վէրալի կիպի , միւլքիլաթ զէմանընտա
տախի անլէրի միւտաֆաա էթմէքտէ գուսուր
էթմէք : Պիր Յրանսըզ գոնսօլսը կիւլէրէք
պիր տէֆա չէօյլէ սէօյլէյօր իտի : «Պէնիմ մա-
հալը մէմուրիյէթիմին Յրանսատա պուլունան
պիր քիլիսատա օլեսաը նէ գատար միւնասի-
պէթսիզ իսէ , Պաղեստինտէ պուլունան պիր
քիլիստէտէ օլեսաաը տախի օլ տէրէճէ միւնա-
սիպէթսիզ տիր : »

Յրանսըզ պինալարը էզ հէր ճիհէթ շայանը
տիգգաթ օլուպ մէթին վէ կիւզէլ օլուրլար վէ
տախիլինտէ պէօյլէք պաղչէլէրի օլուր : Բէզա
քիլիսալարը տա միւլքէլլէֆ վէ միւլզէյյէն
տիրլէր :

Ինսանըն ֆիքրինէ իսթէր իսթէմէզ
շու սիւալ կէլիր : «Աճէպա պու գատար փարա
նէրտէն կէլիյօր : » Պունլարըն գըսմը ազամը
սէխավէթլէրիյլէ Իսկիլիզլէրի ութանտըրան
Յրանսըզ յիսաաուրլարը վէ պիր գըսմը տա
Յրանսըզ հիւքիւմէթի թարաֆընտան վէրիլիր :

Յրանսըզլարըն խորան՝ վէ մանասթըրլարըն
պուլունտուղու եէրլէր՝ ըրվայէթլէրէ նազարէն
գատիմէն մուգատտէս մահալլար իսէ տէ , ախի-
րէն վազը օլան հաֆրիլաթ վէ թէհարիլաթ պու
թասավճուրու թատիլ էտէճէք պիր մահիյէթտէ
տիր : Մամաֆիհ , յիսաաուրլար քէնտիլէրէ
նասըլ սէօյլէնիսէ էօյլէ ինանըյօրլար : Պիքիր
Մարիամա Գաբրիէլ մէլէյին կէլտիլի վէ Ս .
Մարիամըն թէչէքքիւր տուասընը թէրէնիւմ
էթտիլի մահալ շու մահալ տըր տէյու յիսաաուր-
լարա սէօյլէմէք , անլէրէ ֆէվզէլատէ մէսէր-
րէթի մուճիպ օլուր : Վէ պու մուգատտէս
մահալլարըն Յրանսանըն հիմայէսի ալթընտա
պուլունմասը անլէր իչին նէ գատար մուճիպ ի
իֆթիլար տըր : Նէ տէ օլսա նէթիճէսի էզհէր
ճիհէթ գանաաթպախշ տըր , յիսաաուրլարըն
տինտարըզը գուվէթլէնտիրիլիր , օ մուգատ-
տէս մահալլարտա նէզարէթ էտէն մանասթըր-
լարա վարիտաթ թէմին օլունուր , վէ Յրան-
սանըն սիյասի մէվգիի տահա զիյատէ թագվիյէ
օլունուր :

Թալիմ ու թէրպիյէ իչի՝ Յրանսանըն ֆէվ-
զէլատէ տիգգաթընա մազհար օլմազտա տըր :
Հէման հէր պիր մանասթըրըն՝ իպթիսաի տէ-

րէճէտէն Պէյրութտա ձիգուիթլէրին գօլէճինէ
վարանա գատար ֆարզը մէրթէպէ վէմիւքէմ
մէլիյէթտէ մէքթէպլէրի վար տիրինկիլիզ ֆիք-
րի վանապանլարըն (րահիպլէրին) թալիմ վէ թէտ-
րիսինի պէյէնմէյէպիլիր , մամաֆիհ օնլար արզու
օլունան մագաթտէ վասըլ օլույօրլար : Պու մէք-
թէպլէրտէ թահսիլ էթմիշ օլան Սիւրիպլըլար օլ
տէրէճէ «Յրանսըզլաշարագ» մէքթէպտէն չը-
գըյօրլար քի , քէնտի մէմլէքէթլէրի իլէ Յը-
րանսա արասընտա մաթթէթէսսիւֆ պիր հարպ
վուգու պուլսա , Յրանսա իչին մուհարէպէ
էթմէքիլիյի թէրճիհ էտէճէք տիրլէր : Կէրէք
մանասթըրլարըն վէ կէրէք րահիպլէրինին մէս-
լէքլէրինտէ սիյասի ճիհէթ տախիմ ինսանըն
նազարը տիգգաթընա չարիար : Տինտար վէ
ֆէտաքեար պիր ըուհտան տօղան պիր էմէլ՝
սիյասի մագաթտլէրէ վասըլթա հալինտէ գուլ-
լանըլմագտա տըր :

Նազլ օլունույօր քի , Պաղեստինտէ պու-
լունան պէօյլէճէք մանասթըրլարտան պազը-
լարը , ատէթա պիրէր ճէպախանէ տիրլէր : Պու
եա տօղուր վէ եա եանլըլ տըր : Լաքին շու
պիր վագըա տըր քի , պունտան պիր գաչ սէ-
նէ էվվէլ Եաֆատան Երուսաղէմէ պէօյլէք մա-
նասթըրլարտան պիրինէ տէվէլէր իլէ պիր գաչ
սանտըզ էսվապ վէ լիվագիմաթ կէթրիլտիլի
էնսատէ սանտըզլարտան պիրի գազաէն գըրըլ-
տըղընտա , էլպիսէլէրին արասընա սարըլմըլ
սօն սիսթէմ էսլիհէ պուլունտուղու կէօրիւլ-
միւլ տիր : Թէքրար , Լաթին վէ Բուսլար արա-
սընտա վուգու պուլան գավզալարտա չօզ տէ-
ֆա ափանսըզ պաշլամըլ օլմասընա ըաղմէն
րահիպլէր ալ էլ ումում սիւահլանմըլ պուլու-
նուրլար : Պիր պիրիլլէ գօլայճա միւնասէպաթ-
տա պուլունաճագ պիր մէսաֆէտէ պուլունան
պու կիպի մանասթըրլարա մալիք օլմագըղըն ,
քիմ պիլիր , պէլքի պիր կիւն քէնտիլէրէ ֆաի-
տէսի տօգուհապիլիր :

Ալման իմիէրաթօրը Երուսաղէմէ կէլտիլին-
տէ , անըն քէսկին կէօղիւ մէսէլէյի անլատը :
Յրանսանըն վէ Ալմանիանըն եկտիկէրէ նիս-
պէթէն օլան մէվգիլէրինի վէ Յրանսանըն թէ-
ֆէվվիւգիւնիւն էսպապընը միւթէլաա էթտի :
Բէնտինին Գաթօլիք թապաալարընա կէօսթէր-
տիլի թէվէճիւհիւնէ վէ Փափա Լէօ 13 ինճիյէ
Պաղեստինտէ պուլունան Ալման Գաթօլիքլէրին
տինտարըղընտան տօլայը մէմուհիյէթիլի պէ-
յան էտէն պիր թէլէկրաֆ չէքմէսինէ էհալի օ
զէման թէաճիւպ էթտի իտի : Տէրհալ սօնրա

տարազեյի Էնտերտի : Իմիէրաթօր՝ պիւա թէֆ-
րիզի մէզհէպ քէնտի թապասսընը քէնտիսի
հիմայէ Էտէճէյինի պէյան էթաի : Տիկէր էճնէ-
պի տէվլէթէր տէ սնա իմթիսալ էթաիլէր : Վէ
փէք ազ պիր միւտտէթ սօնրա , Ֆրանսա՝ Պա-
ղեստին վէ Սիւրիատա Լաթին Բրիտիանլա-
րըն Համիսի հալինտէ մալիք օլտուզու չէրէ-
ֆին նըսֆընը վէ նուֆուզընըն գըսմ ր աղէմի-
նի գայ էթմիլ օլտուզուզնու կէօրտիւ : Օ՝ մա-
նէվի պիր Սէտան մաղուպիյէթի իտի : Պունուն
նէթիճէսինտէ իսէ , Ֆրանսա կէրիտէ գալըպ
Ալմանիա էն երւքսէք մէվգիի իհրազ էլլէսի :
(Նէյր Խաթ)

Հ Ա Ճ Ը Ն Ք Ի Լ Ի Ս Է Ս Ի Ն Տ Է Ն

Հաճըն Ատանա վիլայէթի տախիլինտէ վէ
Գօզան տաղլարը արասընտա էնէմմ պիր գա-
ուպա տըր : Իշպու գասապանըն մէվգիի փէք
արըզալը օլուպ պէօյիւք պիր չէհր օլմաղա
միւտաիտ տէյիլ տիր : Հէր թարաֆտան երւք-
սէք տաղլար իլէ մուհաթ օլարագ ուֆուզու
տար վէ կէնիչլէնմէք իչիւն հաւայա տօղրու
պէշ ալթը գաթըլը խանէլէր ինչա էթմէքտէն
պաշգա չարէսի հօգ տըր : Պիւա չիւպիէ պու
տար ուֆուզ վէ երւքսէք խանէլէրին էհալի-
նին մանէվի հայաթը իւզէրինէ աղիմ թէէսիրի
օլմուշ արը :

Հաճըն էհալիսի 20,000 գատար նուֆուզ
օլուպ ալ էլ էքսէր էրմէնիլէրտէն իպարէթ տիր :
Անճազ 100 գատարը Իսլամ տըր : Տախիլի գա-
սապատա պու գատար էհալիյի մէշղուլ էթմէք
իչիւն մըգտարը քեաֆի իշ պուլունմատըղըն-
տան չօզլար Չուգուր Օվայա , Ամէրիգայա վէ
սաիր մահալլէրէ հիճրէթ էթմէքտէ տիրլէր :
Հաճըն գաիմպամ վէքիլինին տէտիյի կիպի
պուրանըն պաչըճա իխրաճաթը ատէմ տիր :
Սէվինիլիզ քի պու սօն սէնէլէրտէ Շարպ Խալը
Գուսմիանիասը Հաճընտա 400 գատար գըզլար
իչիւն խալը իշի աշմըշ , Ատանա իշղալիյէ հէյէ-
թի տուլ գատընլար իչիւն պիր մանըսխանէ
վէ Այրիախանս հէյէթի պիր չօրապխանէ քիւ-
չատ էթմիլ տիր , վէ մէքքիւր տաիրէլէրտէ
պիր չօգ ֆագիր գըզլար վէ տուլ գատընլար
մէշղուլ օլմագտա տըրլար :

Պու մահալտէ Լուս . Հայլարըն իւշ քիլիսէ
պիր վանի վէ պիր չօգ մէքթէպլէրի վար : Պու
մէքթէպլէր Միւսղեալ վէ Հայրահեալ իտարէլէ-
րի թահթընտա օլարագ մունթազամ պիր սու-

րէթտէ իլէրի կիթմէքտէ տիր : Օղլանլար տաի-
րէսինտէ 700 գատար թալէպէ պուլունուպ 22
վարժապէսլէր իլէ իտարէ օլունմագտա վէ
գըզլար տաիրէսինտէ 650 գատար թալիպաթ
20 վարժապէսլէր իլէ թալիմ օլունմագտա տըր :
Հաճըն էհալիսի պու մէքթէպլէրին իտարէսի
իչիւն 200 լիրա , Միւսղեալ 1,000 լիրա վէ Հայրահ-
եալ 500 լիրա վէրէրէք 1,700 լիրա պիւտէ
իլէ պու էմրի թալիմ իլէրի կէթիւրիւմէք-
տէ տիր : Օղլանլարըն կիւզէլ պիր մէքթէպ
պինասը օլուպ գըզլար իչիւն տախի Հաճըն
Առաջնորդու Գեր . Պետրոս Վարգապետ Սա-
րաճեանըն հիմմէթիլլէ 800 լիրա սարֆ է-
տիլէրէք , եէնի պիր պինա հափըմագտա
տըր :

Որքախանս հիլէթի Հաճընտան 120 գա-
տար օղլան վէ գըզ կէթիլէրի իտարէ էտէրէք
անլէրին թէայիւշ վէ թալիլինէ սայ էթմէք-
տէ տիր : Պէօյլէճէ Հաճըն կիպի քիւչիւք պիր
եէրտէ թալիմ ու թէրպիյէյէ վէրիլէն պու
գատար էնէմմիլէթ չայանը թագտիր տիր :

Գաթօլիք Հայլարըն պուրատա պիր քիլիսէ ,
պիր մայրապէսանց վէ իքի մէքթէպլէրի
վար , օղլան մէքթէպլինտէ 40 թալէպէ վէ
գըզլար մէքթէպլինտէ իւշ մայրապէսլէրին ի-
տարէսի թահթընտա 122 թալիպաթ պուլու-
նուր : Հաճըն Գաթօլիք Հայլարըն Առաջնոր-
դու Գեր . Արսէն Վարգապետ Խորասանեան
տըր :

Բոդրախանս Հայլարըն Հաճընտա մուհիմմ
պիր մէվգիի վար : Անլէրին իքի քիլիսէ վէ
եէտի մէքթէպլէրի օլուպ 26 մուալլիմ վէ
մուալլիմէ իտարէսի թահթընտա 400 գատար
թալէպէ վէ թալէպաթ պուլունմագտա տըր :
Ագատէմիա մէքթէպլինտէ 75 , գըզլար իտա-
տիսինտէ 55 , Վահիլ պիւլ վէ մանիսպարսէգտէ
100 վէ իպթիտաի մէքթէպլէրտէ 170 գատար
օղլան վէ գըզլար թալիմ օլունույօր : Հէր նէ
գատար պիր միւտտէթտէն պէրու Հաճին Հօմ
մէքթէպլի պիր սէնէ իչիւն գափանմըլ իսէ տէ
պաղը պիրատէրլէր պու նօգսանը իքմալ էթ-
մէք իչիւն գըզլար իտատի մէքթէպլինի քիւ-
չատ էթմիլ տիրլէր : Քիւչա Վեր . Ս . Ալպար-
եան իլէ Հաճըն ֆրօթէսթանթլարը միյանէսին-
տէ օլան մէքթէպ մուգալլէլէնամմէսի պու կիւն-
լէրտէ ֆէսի էտիլմիլ օլուպ պիւթիւն մէքթէպ
մէսուլիյէթինի եէրլի պիրատէրլէր տէրիւնտէ
էթմիլ տիր : Մէմուլ էտէրիզ քի կէրէք Ամէ-
րիգատա վէ կէրէք սաիր մահալլէրտէ պգ-

լուսնան ճէօմէրոյ Հաճընլըլար վէ տօսթլար պու պապտէ քէնտի պիրատէրլէրինէ հարաւմ էտէճէքլէր:

Հաճընտա Մէնօնայթ շիրքէթինին խտարէսի թահթընտա 150 դատար եէթիմ գըզլար պու-լունուպ Մր. Իպի, Միս Նօրա Լէմպըրթ վէ բէֆիզլէրի պու գըզլարըն թէալլիւզ վէ թա-լիմ իշինէ նէզարէթ էթմէքտէ տիրլէր: Շէօյ-լէքի պուրատա Փրօթէսթանթ թալիմ ու թէր-պիլէսի թահթընտա 550 դատար օղլան վէ գըզ պուլունմագտա տըր:

Պիր միւտտէթտէն պէրու Հաճըն Փրօթէս-թանթ ճէմաթը արասընտա Զօպան մէսէլէ-սինտէն տօլայը պիր մըգտար միւլքիլաթ զու-հուր էտէրէք միւպալաղալը խապէրլէր նէշը էտիլմիշ իտի: Քիլիսէ իքի փարթիլէ թագսիմ օլունմուշ օլուպ՝ էքսէրիլէթ վէ ագալլիլէթ նամը թահթընտա այրը իպատէթլէր իճրա էթ-մէքտէ իտիլէր: Փագաթ պու թէրթիպին միւ-նասիպ օլմատըղընը ճիւմլէ տօսթլար կէօր-տիւլիւ կիպի, պիզզաթ Հաճըն Փրօթէսթանթ ճէմաթը տախի կէօրէրէք, էնճամ Ալլահըն հարաւմը վէ պագը տօսթլարըն թէվաթիւթիլէ Նոյ. 30 տա պու իթթիրագ գալաըրըմըզ վէ սուլհ ու սէլամէթ իտտէ էտիլմիշ տըր: Պու պապտէ Պատ. Բէճէպեան վէ փէտէրի Հոմ-բարձում աղանըն վէրմիշ օլտուղու սուհու-լէթտէն մէմիուռն իզ: Սէվինիթիզ քի պու միւլ-քիլ մէսէլէտէ սապր իլէ մուամլէ օլունմուշ վէ ինթիլթաթ բիպէթ օլունմուշ տըր: Արա-տա օղան Ֆարգ Քրիստոսըն բուհու վէ Քրիս-թիան ֆէտաքհարըղը իլէ գալաըրըմըզ տըր: Մէմուլ էտէրիզ քի պունտան պէօլլէ թարաֆէն «Սէլամէթին պէնտիլլէ բուհուն մուհիպ օլ-տուղու իթթէհատը հըֆզ էտէճէք» վէ է-ֆէնտիմիլին ֆահանայապէսական տուասընտա միւմինլէր պիրլիլի իշին օղան բէճասը պու քիլիսէ իշին տախի պիր էմր ի վագը օլաճագ, — «Սէն է՛յ փէտէր պէնտէ վէ պէն սէնտէ պիր օլտուղումուզ միսիլու անլէր տախի պիզտէ պիր օլալար:»

Հ. Յ. ԱՇՃԵԱՆ

ՍԵՅՆԹ ՓՕԼ ԳՕԼԵՃԻՆԻՆ ԼՆՍՖ

ԵՐՊԵԼ ԶԻՅՆԵԹԻ

1.

Երմինճի տէհրին իպթիտալարը՝ Կիլիկիա ինճիլի իթթիհատընա պագը միւսսէսաթըն, վէ պագը ինճիլի քիլիսալարըն թէէսիս վէ քիւշաաընըն, քէզալիք մէհասինի ազլիլէ վէ բուհիլլէրի իլէ միւլք ու միլլէթէ խրտմէթ էթմիշ օղան գէվաթը քիրամըն գուհուրընըն, վէ էրմինճի հուրուֆաթ վէ մաթպատընըն քէշֆ ու իտիալընըն Եօպէլ զիյնէթլէրի իլէ շէօրէթեապ օլմուշ տըր:

Պու կիպի Եօպէլ մէրասիմինին իճրասը, էվլէլա տտէմէ թէվարիխի միւթալէա էթաի-րիյօր: Փըսթըլ նամ միւվէրրիլս «Ճիհան թէ-վարիլինէ պիր սէր մատտէ գօնուլմագ լազըմ» կէլսէ Ազլ սէրքէլամ իթթիլաղ օլունմալը տըր, զիրա թէվարիլս ի ումումի ազլըն ֆարգ-լը տէհր վէ մէնզիլլէրտէ նէլէրէ ինանմըշ, նէ-լէր հիսս էթմիշ, նէլէր միւթալաա էթմիշ, վէ նէլէր իճրա էթմիշ օլտուղընըն գալալընտան իպարէթ տիր» տէյու պույուրմուշ տըր: Եօ-պէլ զիյնէթլէրինտէ հալ թըզը պէօլլէ օլու-յօր. օլ միւսսէսէլէրի թէէսիս վէ իտարէ էթ-միշ օղան ազլարըն նէլէր միւթալաա էթմիշ, վէ նէլէր հափմըշ օլտուղու նազարը միւթա-լաալա արզ օլունույօր:

Տիկէր պիր մէնֆաաթը տա, «Եօպիլ» քէ-լիմէսինին մանասընը տտէմէ իլիթար էտիյօր: Ալլահ քէնտի գալմընա հէտի տէֆա հէտի սէ-նէտէ պիր՝ էլլինճի սէնէյի Եօպէլ պայրամը հալլինտէ հըֆզ էթմէլէրինի էմր էյլէմիշ իտի: Պու պայրամտա քէօլլէր ազատ էտիլմէյի, զարիպլէր վէ միւսաֆիրլէր քէնտի վաթան-լարընա ալտէթ էյլէմէլի, թօփրագ, նէպա-թաթ, հալվանաթ վէ ինսանյար պարը մէշա-ղիլտէն ազատէ օլարագ իսթիրահաթ էթմէլի իտիլէր. չու հալտա Եօպէլ պայրամընըն իս-թար էթտիլի մանա հիւրըլլէթ տիր:

Պու նըսֆ Եօպէլ մէրասիմի իճրասընտա տա պու իքի նէթիճէ զահիր օլտու: Մարաշտան, Հարունիլլէտէն, Սիստէն, Ատանատան, Մէր-սինտէն կէլմիշ օղան վէ թարսուստա հազըր պուլունան մէէզուն էֆէնտիլլէր պու խըտմէթէ իշթիրաք էյլէտիլլէր: Եօպէլ զիյնէթի Նոյիմ-բըրին 27 սինէ թէսատիւֆ էտէն փէնճէնսպիհ կիւնիւ ազլամ ալաֆրանկա սաաթ 6.80 տա Գօլէճին միւզէյլէն կէնիշ սալօնընտա իճրա օ-լունտու: Սալօն տալէթլիլլէրէ խընճա խընճ

տօլմուշ իտի : Ատանա , Մէրսին վէ Թարսուսըն թիւճճար վէ էշրաֆը վէ Ամէրիկա գօնուսըսը պու իճթիմատա հաղըր պուլունարագ ահա պիր շէվզի մանէվի պախշ էյլէմէքտէ իտիլէր : Խըտմէթ վեր . Ստեփան Թովմասեանըն Գիթապը մուգատտէստէն գրաաթը վէ տուասը իլէ քիւլատ օլունտու : Գուայր Եօպէլ նաղմէսինի թէրէննիւմ էյլէտիքտէն սօնրա պու միւհասէսէյի սէքիզ նէֆէր լէյլի թալէպէսի պուլունան պիր ատի էյթամխանէ հալինտէն 21 սէնէ տէվամ էտէն մէսաիի տիւլըրաշանէսի իլէ շիմտի 150 լէյլի վէ 50—60 գատար նիհարի թալէպէկեանը հալի գօլէճ տէրէճէսինէ թէրֆի էթմիշ օլան րէիա Տր . Գրիսթի՝ գօլէճին թէէսիսինին վէ հէյէթի միւրէթթէպէսինին թէվարիխինի ճալիպի աղգգաթ պիր սուրէթտէ թասրիհ էյլէտի :

Օրֆեսրանըն ահէնկինի միւթէագըպ գօլէճին մէզունլարընտան վէ Մարաշըն միւսթաիտ վէ միւգթէտիր քանալալարընտան Տէր Սահակ էֆ . Տէր Պետրոսեան՝ Սէյնթ ֆօլ Գօլէճինին «Յագիր թալէպէկեանէ պախշ ու իհսան էյլէմիշ օլտուղու թէսնիլաթ վէ միւսաէտաթ» մէվզունտան՝ սամիունըն հիսսիյաթ վէ րիգգէթինի թահրիք էտէր պիր սուրէթտէ պահս էյլէտի : Գօլէճին Յրանսըզ լիսանը մուալլիմի Իսվիշերալը Միւսիւ փիյէր Պըրիքէնին վայօլին ահ իւզէրինտէ չալըպտա հաղըրունըն ալգըընը ճալիպ աջօսընտան սօնրա , Մէրքէզի Թիւրքիա Գօլէճի Յէքիւթէսի թարաֆընտան պու զինէթէ պիւվէքեալէ իշթիրագ էյլէմէսի թէլէղրաֆիա պիւտիրիմիշ օլան Տր . Նագգաշեան էֆ . էֆլաթունի ալնը , փարլագ կէօզլէրի , վէ բուշէն լէհէսի իլէ սահնէի խիթապէթտէ իրաէյի էնտամ էտէր էթմէզ էհալինին ալգըը իլէ սէլամլանտը : Էֆէնտի միւմաիլէյհ Մէրքէզի Թիւրքիա Գօլէճի իլէ Սէյնթ ֆօլ Գօլէճինին իքի հէմիլիէ գօլէճլէր օլուպ , անճագ էվվէլքինին սօնրաքինտէն օն հաշ պէօյիք օլտուղընը վէ պու իքի գօլէճին մէզունլարընըն թէյզէ օղուլարը օլմագ միւսահէրէթինտէ պուլունտուգլարընը պիւ իֆատէ , քէնտի քէնտինի պու գօլէճէ հագգըյլա փէք հաղըն պիր գարապէթէ վաղ էյլէտիքտէն սօնրա , Ս . ֆ . Գօլէճինին Կիլիկիատա պիր գուվէ ի մէարըֆ օլտուղը մատտէսինտէն օլ գատար միւհասի պիր սուրէթտէ պահս էթտի քի , միւքէրէր ալգըլար իլէ մուգապէլէ օլունտու :

Ատանա միսիօնարը Տր . Չէյմպըրս Ս . ֆ .

Գօլէճին ինճիլի իշ տաիրէսինտէ պիր գուվէթ օլտուղը մատտէսինտէն պահս էյլէրէք թէպչիր ի պէշարէթին շիտտէթի լիւզումընը իրաէ էյլէտի . Գուայր պիր նաղմէ թէրէննիւմ էթտիքտէն սօնրա մուհարրիր «Մէզունլարըմըզ» մէվզուր իւզէրինէ սէօյլէտի , վէ թագտիմ օլունան իսթաթիստիքտէ Ս . ֆ . Գօլէճինտէն 1893 տէ միւնթէհի պուլունան իլք մէզունլարընտան իթիպարէն տէօրթ վիլայէթտէն 25 ֆարգը շէհր , գասապա վէ քէօյլէրտէն 155 մէզունլար միւնթէհի պուլունմուշ օլտուղը , վէ պունլարըն շիմտի մէմուրիյէթ ի բուհանիյէտէ եանի չօպանլըզ , վա՛րլլիք , ինճիլ միւպէշիլիլի վէ Գահանալըզ խըտմէթլէրինտէ , մուալլիմիք , թէպապէթ , էճգաճըլըզ , Գիթապը շէրիֆ շիրքէթի աճէնթլիլի , տա վա վէքեալէթի , չըմէնտըֆէր գօնտօթթօլուղը , թիւճճարըզ , սարրաֆըզ , քեաթիպլիք , թէրէճմանլըզ , գաիմագամըզ , վէ էյզան մէմուրիյէթլէրտէ մէշղու պուլունտուգլարը անլալըտըր Պիր թագըմըն տա իւմի իլահիյաթ մէքթէպինտէ վէ էվրօփա վէ Ամէրիգանըն ֆարգլը տարէլֆիւնուն չիւպաթընտա թէալլիւմ իլէ իշթիղալ էյլէմէքտէ օլտուղարը իշար օլունտու : Վեր . Սիմոն էֆ . Թէրզեանըն քէրիմէսի մատմագէլ Ենիկէնին փիանտա չալտըղը սօլալըզլար իլէ թագտիր օլունտու : Պատէհու գօլէճին հիյնի թէէսիսինտէն պէրու , եիրմի պէշ սէնէ տիր , Կիլիկիա քիլիսէլէրինտէ իլէմէքտէ վէ Ս . ֆ . Գօլէճինի փէք հաղընտան պիւնէն Վեր . Համբարձում Կէօյ Գալայճեան միւստէթի մէզքիւրէտէ գօլէճին Կիլիկիա քիլիսէլէրինէ իյֆա էյլէմիշ օլտուղը խըտմէթլէրի պիր գալպի գատր չինասի իլէ թարիֆ վէ թավսիֆ էյլէտի : Գօլէճին մէզունլարընտան վէ Ատանա աթըպպայը հագիգէսինտէն Տօք . Սմրատ էֆ . փաշանեան էրմէնիճէ լիսանտա , Թարսուս թիւճճարանը միւթէպէրանընտան վէ միլլէթիմիզ միւթէհայիզանընտան Սարգիս էֆ . Գանճապետեան , վէ Մէրսին էճգաճըլարընտան Նագարէթ էֆէնտի Րէճէպեան , վէ Մէրսին Լուս . մէքեաթիպի ումմուիյէ նաղըրը Ենուվք Արմէն էֆէնտի էրմէնիճէ լիսանտա միւֆիտ նուլթղար իրատ էթտիքտէն սօնրա պիր իլահի թէրէննիւմիւ վէ պէրէքէթ տուասը իլէ զիյնէթէ խիթամ վէրիլտի :

ՀԱՓԹԱ ԽԱՊԵՐԼԵՐԻ

ԽԱՐԻՃԻ

Յուրանասերն եկնի թէչքի օլունան Գապինէ-
սի՝ Մ. Փօանդարէ թարափտարունընն Նաւիօ-
նալիզն մէսլէյինէ պիր տարպէ մագամընտա
թէլազզը էտիլիօր: Գապինէյի թէչքիլ էտէն
զէվաթըն էքսէրի կէնձ վէ տինձ օլուպ անլէրին
քիւլլիյէն եկնի պիր մէսլէք թազըպ էտէճէքլէրի
մէմուլ օլունույօր: Գապինէ թէչքիլ օլունուլ
օլունմագ իթիլաֆը միւսէլլէսին տիկէր ազա-
լարընա թէլէկրաֆ չէքիպ, իթիլաֆը հըֆզ վէ
իպգա էտէճէքլէրինի թէլէյիտ էլլէմիլ տիր:—
Արնանիա պաշ վիֆիյի ումուրը խարիճիյէտէ
քէնտի մէսլէքլէրի Բայխսթակտա իզահ էտէր
իքէն, Ալմանիանըն՝ ինկիլթէրրա իլէ սամիմի
միւնասէպաթտա պուլունտուղունը վէ կէրէք
հազըն Շարգա վէ կէրէք Աֆրիգայա ախտ մէ-
սէլլէրտէ պու իքի տէվլէթ արառընտա իթի-
լաֆճուլանէ մէսլէյին թէրազզը էթմէքտէ օլ-
տուղունը խապէր վէրմիլ տիր: Պու իյզահաթ
փէք գանաաթիպախ աւտ օլունարագ չիտտէթլէ
ալզըլանմըլ տըր: Հաթթա պազըլարըն գան-
նընձ, Բուսիանըն՝ Լիման փաչանըն մէմուրի-
յէթինտէն տօլայը մէյտանա չըգարտըղը մէսլէ-
նին միւղաքէրէսինտէ, ինկիլթէրրա, Բուսիա
վէ Յրանսա իլէ քհամիլէն իթթիֆագ էթմէյէճէք
տիր:— Արնալուսաղըն ճէնուպի հուտուտը հալա
թային էտիլէմէմիլ տիր: Ինկիլիզ հիւքիւմէթի
իքի հաթթա էվվէլ թալսիյէ էթթիյի հուտուտ-
տան ֆարզը օլան տիկէր պիր խաթթ թալսիյէ
էթմիլ իսէ տէ, օ սախի հալա գապուլ օլուն-
մամըլ տըր: Էփիրօս էհալիսի մուհիմմաթը
հարպիյէ թէտարիք էտիպ մուգալէմէթէ հա-
զըրլանըյօրլար, վէ հէր նէ տէ օլսա Արնալուտ-
լուղա իլհագ էտիլմէյէ րազի օլմայաճագլար
տըր: Արնալուտուլ օլուն պէյն էլ միլէլ 60,000
լիրայըզ պիր իսթիգրազ ազտ էտիլէճէք տիր:
Պուլլարիանըն Արնալուտլար իլէ պիր իթիլաֆը
պուլունտուղու գաննընա իսթինատէն Սըրպիա
քէնտի հուտուտունու թահքիմ էթմէքտէ
տիր:— Լիօնարսօ սա Լիւնյիլին «Մօնա Լիսա» նամ
րէսմի պունտան իքի սէնէ ազտէմ (Օգոստ.
22, 1911տէ) փարիզին Լուվր միւղախանէսինտէն
սըրգաթ օլունմուլ վէ պու կիւնէ գատար նէ
խըրսըզ նէ տէ րէսմ էլէ կէյրիլլէմէմիլ իտի:
Կէչէն հաթթա մէզքիւր րէսմ Յըրէնտտէ՝ վին-
սէնչօ Փրուկիա նամ իթալիալընըն էլինտէ
թուլթուլմուլ վէ իթալիա հիւքիւմէթինէ

թէսլիմ էտիլմիլ տիր: Լաքին մէրգուժուն պու
րէսմի նասըլ չալտըղը վէ փօլիսլէրտէն հա-
գայը նասըլ գուրթարտըղը տահա անալըմա-
մըլ տըր:— Լօրս Բիլլէրին Հինտիսթան վա-
լիլլինէ թային օլունաճաղը պիր վագթտան
պէրու րիվայէթ էտիլմէքտէ տիր: Հինտիս-
թանըն խարէսինտէ Լօրտ Բիլլէր կիպի գուլ-
վէթիլ իրատէթ սահիպի պիր զաթըն լուզուլը
հիսս օլունմագտա տըր:

ՏԱԽԻԼԻ

Արնան հէյէք ի աֆհրիյէսինին վիւրուսը.—
Պիր գաչ այ տըր սիյասէթ վէ մաթպուլաթ ա-
լէմինտէ էփէյի պիր գիլ ու գալը վէ միւնա-
գաչաթը մուճիպ օլուն օլան Ալման հէյէթ ի
ասքէրիյէսի, նիհայէթ Դիկտ. 14 է միւսաւորթ
փազար կիւնիւ իսթանպուլա Սիրքէճի սթա-
սիօնունա վասըլ օլուպ Հարպիյէ նազըրը իզ-
զէթ փաչա, Պիրինճի Գօլ Օրտու գօմանտան
վէքիլ ձէմալ պէյ, Ալմանիա սէֆարէթի Ա-
րաշէ միլիթէրի վէ սաիր էրքհան վէ մէ-
մուրիյն ի ասքէրիյէ, պիր պէօլիւք իթ-
ֆաիյէ էֆրատը իլէ պիր պանտա մու-
զիգա թագըմը թարաֆընտան իսթիգալ
էտիլմիլլէր վէ օթօմօպիլլէր իլէ սթասիօնտան
տօղրուճա Հարպիյէ նէգարէթինէ կիթմիլլէր
տիր: Հէյէթ ի ասքէրիյէ Օսմանը իւնիֆօրմա-
սընը լապիս պուլունույօրլար իտի: Լիման
փաչա րիյասէթի ալթընտա կէլէն հէյէթ ի աս-
քէրիյէ սէքիզ քիչիտէն միւրէքքէպ օլուպ
իզզէթ փաչա թարաֆընտան Պապը Ալիտէ
Սատրագամ Սաիտ Հալիմ փաչայա թագտիմ
օլունմուլլար տըր: Ալման հէյէթ ի ասքէրիյէսի
քէզա Հարպիյէ նազըրը իզզէթ փաչանըն րէ-
ֆագաթընտա մապէյն ի հիւմայունա ազիմէթ-
լէ հուզուրը չահանէյէ գապուլ օլունուպ,
այրը այրը թագտիմ օլունմուլլար տըր:
Ճէնէրալ Լիման Ֆօն Սանտէրսին գօմանտաւը
թահթընտա թէտրիճէն 40 գատար Ալման
զապիթի պուլունաճագ տըր: Լիման փաչանըն
միւտտէթի մէմուրիյէթի պէչ սէնէ օլուպ
միւտտէթի մէզքիւրիւն խիթամընտա հիւքիւ-
մէթ իսթէրսէ թէքրար մուգալլէլլէյի թէճտիտ
էտէպիլլէճէք տիր: Մայէթինտէ պուլունաճագ
տիկէր գապիթլէր իսէ պիւթիւն սունուֆ վէ
մէրաթիպ ի ասքէրիյէտէն միւնթէլէպ օլուպ
միւտտէթի մէմուրիյէթլէրի իւլ սէնէ օլաճագ
վէ փաթախթըմըզա վիւրուտ էտէն գապըթան-
տան մատասը 1914 սէնէսի իպթիասսընտա

հէյէթ ի ասքէրիյէյէ իլթիհագ էտէճէք տիրէյէ : Հէյէթ ի թէյ. իլ էտէն զապիթան՝ էրքեան ը հարպիյէտէ , ասքէրի մէքթէպլէրաէ , նիւմիւնէ ալալարընտա , էնտախթ մէքթէպլէրինտէ , գըսմէն պուռնարըն գոմանտանը օլարագ չալը- չաճաղար տըր : Այնի զէմանտա Պիրինճի Գօլ Օրտու գոմանտանըղը տախի պու հէյէթէ վէ- րիլիպ պիր նումինէ գօլ օրտուը թէյքիլ օլու- նաճագ տըր : Թանին զագէթասը «Ֆուրսաթ- ճուըր էհանէթ օլանլար» սէրլէվհասըյլա նէյըր էթտիյի պիր մէգալէտէ , Սապըգ Շէյիս իւլ Իս- լամ ձէմալէտտին էֆ. նին մախթումը Մուխ- թար պէյին՝ Ֆրանսանըն էն նուֆուզու զագէ- թասը օլան Թանա իրապ էթմիլ օլտուղու պիր մէքթուպտան պահս էտիյօր : Մուխթար պէյ մէքթուպտան տէմիլ տիր քի , «ձէնէրալ Լիման Ֆոն Սանտէրսին , տէվլէթլէ պէրապէր փատիչան վէ խալիֆայը վէ սուռն նամընա ի- տարէ ի հիւքիւմէթ էտէն վըրգայը հիմայէ էթ- մէք իչիւն էլինտէ հէր շէյ պուլունաճագ տըր : Էվլէթ , հէր շէյ... հալընըղ էն էսասըր պիր շէյ պուլունալաճագ , օ տա էֆքեարը Իսլա- միյէնին իթիմատը տըր :» Թանին փէք շէտիտ պիր լիսան իլէ սահիպ ի մէքթուպու վէ անըն էմալընըր թէնգիտ էթմիլ տիր :—Րուսիա , Ֆը- րանսա , Ինկիլթէրրա Իսթանպուլ սէֆիրլէրի , Էէքտիկէրինի միւթէագըպէն Պապը Ալիյէ Սատրաղամ վէ խարիճիյէ նազըրը Սաիտ Հա- լիմ փաշանըն նէզտինէ կիտէրէք , Ալման հէ- յէթ ի ասքէրիյէսինն սէլահիյէթլէրինն նէ- տէն իպարէթ օլաճաղընը սիւալ էթմիլ տիր- լէր : Սատրագամ՝ մէսէլէյի Մէճլիս ի վիւքէլա- տա միւզաքէրէ էտիպ պիլախըրէ ճէվապ վէ- րէճէյինի վատ էթմիլ վէ տիւն չիֆահէն չու ճէվապը վէրմիլ տիր :— «Հիւքիւմէթ ի Օսմա- նիյէ՝ Ալման հէյէթ ի ասքէրիյէսինի սըրֆ իս- լահաթ վէ թալիմաթ ը ասքէրիյէ մագսէտիյէ ճէլպ էթմիլ օլուպ սիյասի պիր մագսէտի Էօգ տըր :» Պիրինճի Գօլ Օրտու գոմանտանըղը ձէ- նէրալ Լիման փաշայա թէվտի գըլընմըլ օլտու- ղունտան ձէմալ պէյ մէգքիւր մէմուրիյէթին- տէն իսթիֆա էթմիլ վէ Փէթրսպուրկ սէֆա- րէթինէ թային օլունան Նաֆաա նազըրը Օս- ման Նիզամի փաշա Էէրինէ նաֆաա նէզարէթի վէքեալէթինէ թային օլունմուլ տըր : ձէմալ պէյ պու միւնասէպլէթլէ Պիրինճի Գօլ Օրտույա ումումի պիր պէյաննամէ կէօնտէրէրէք , Էնի Ալման հէյէթ ի ասքէրիյէսինտէն իսթիֆատէ էտիպ անլէրի իթաաթ էթմէյէ թէյվիգ էթմիլ տիր :

Վիլայար գանունընսա քաշիար ը ահրարանէ :— Վիլայաթ գանունը մուվազգաթընտա պիր թագըմ թաաիլաթ իճրա՝ օլունուպ իրատէ ի սէնիյէյէ իգթիրան էթմիլ տիր : Պու թատիլաթ աթիտէքի էսասաթը վազ էտիյօր : (1) Վիլա- յէթլէրէ թային էտիլէճէք մէմուրլար՝ թէրճի- հէն շիսանը մահալլիյէ վազըֆ օլանլար մէ- յանընտան ինթիխապ էտիլէճէք տիր : (2) Հիւ- քիւմէթճէ , սուրէթ ի մախսուսէտէ , մէվազի մէհաքիմինտէ , մուհաքէմաթ էսնասընտա մա- հալլի խուսուսի լիսան՝ րէսմի լիսան իլէ պէ- րապէր տախի իսթիմա էտիլէպիլէճէք տիր : Էվրագը մուամէլէ իլէ հիւքիւմէր մահալլինտէ էն զիյատէ միւսթամէլ լիսանա թէրճիմէ է- տիլտիքտէն սօնրա , թարաֆէյնէ թէֆհիմ վէ թէպլիլ գըլընաճագ տըր : (3) Մէվազի ի մէպ- հուսէտէ միւսթախտէմ ժանտարմա էֆրատըյ- լա փօլիս մէմուրլարընըն մըգտարը՝ էհալի ի Միւսլիմէ վէ զէյր ի Միւսլիմէ նիսպէթի տախ- րէսինտէ օլաճագ վէ տէվլէթին գանունլարը վէ նիզամլարը իլէ էհալիյէ միւթէալըղ մու- գատտէրաթ՝ լիսանը րէսմի իլէ պէրապէր էն զիյատէ էքսէրիյէթի հալիգ օլան լիսան իլէ նէյըր էտիլէպիլէճէք տիր : (4) Վիլայէթ պիւտճէլէ- րինտէ թահսիլ ի իպթիտաի իչիւն թախսիս օլունան մէպալիլ մուսթէլիֆ ճէմաաթլար պէյնինտէ ատէտի նուֆուսլարը իլէ միւթէնա- սըպ օլարագ թագսիմ էտիլէճէք վէ Իսլամ իպթիտաի մէքթէպլէրինէ թախսիսաթ վէրիլ- տիյի թագտիրտէ , զայր ի Միւսլիմ մէքթէպ ի ումումիյէ ի իպթիտաիյէսի իչիւն տախի ալիի մըգտարտա թախսիսաթ վէրիլէճէք տիր : (5) Վիլայաթ մէճլիս ի ումումիյէրինն ազասը թէմսիլ ի նիսպի գաիտէսինէ թէվֆիգէն ինթի- խապ օլունաճագ տըր , Էսնի պիր վիլայէթտէ պուլունան միւսթէլիֆ իւնսիւրլէր , սայըլարը նիսպէթինտէ վիլայէթ մէճլիս ի ումումիսինտէ թէմսիլ օլունաճագ տըրլար :

Միւսթէլիլի .— Միւսթիյէ մէքթէպինն միւտ- տէթ ի թահսիլիյէսի իւլ սէնէ իքէն մէճլիս ի վիւքէլա գարարըյլա տէօրթ սէնէյէ իպլաղ օ- լունմուլ վէ մէքթէպ սիյասի , իտատի , մալի նամլարըյլա իւլ շիւպէյէ թագսիմ օլունտուղու կիպի պատէմա լէյլի օլմասընա տախի գարար վէրիլմիլ տիր :— ձէպէլ Լիպնանըն , ձէզին վէ Էլլէվիլր գասապաընտա թահրիր ի նուֆուս միւնասէպլէթլէ էհալի թարաֆընտաննիւ մայիլ- լէր վազը օլմուլ իսէ տէ սէրիէն մէն օլունմուլ տըր :— Պու հաֆթա գարֆընտա գապինէնն

խաթմա Էտէճէյինէ տախր պիր թագրմ շահլէր տէվրան էթմիշ իսէ տէ Աժանս Օթթոման, պու շահլէրի գաթիէն թէքդիպ էտիյօր:— Բում Փաթրիգխանէսի՝ Տախրիյէ նազըրը թալէաթ պէյէ պիր հէյէտ կէօնտէրէրէք, Բումլարըն տախի քէնտի ատէթ ի նուֆուսլարը նիսպէթինտէ մէպուս չըգարմալարընը վէ նամդէտլէրի պիղզաթ Բումլարըն թային էթմէսինի թալէպ էթմիշ տիր: Հիւքիւմէթին՝ Բումլարըն տախի պու արզուսընը իսաֆ էթմէք էմէլինտէ օլտուղու զանն օլունույօր:— 308 թէվէլլիտլիւ էֆրատըն գըսմը աղէմինին վէ 309 թէվէլլիտլէրին հէփսինին մուկնսիզ գըսմը սանի էֆրատըն ատտ օլունմասը մէրճիննէ գարարա ալընմըշ տըր:— Այնթապտա թիճարէթ մէքթէպինին րէսմի քիւշատը իճրա օլունարագ միւղա խտտի ի խուսուսի թալէպէսի իլէ խարիճտէն միւրաճաթ էտէնլէրտէն իւշ սընֆ թէլքիլ օլունմուշ տըր:— Եունանիսթան իսարիճիյէ նազըրը Մ. Փանաս իսթանպօլ սէֆարէթինէ թային օլունտուղունտան եազրիյարտա իսթանպօլ փարտաընտ ինթիզար օլունույօր:— Պէրաթ մէպուսը սապըզը Մէրիա պէյ Ավօնիատան ախրէն իսթանպօլա կէլմիշ իսէ տէ, սիյասիյաթ իլէ իշթիզալ էթտիյի իլին հիւքիւմէթ թարաֆընտան թէպիս օլունմուշ տըր:— Օսմանլը Տարէլֆիւնուսու Հուգուգ չիւպէսի Դեկ. 14 տէ թէտրիսաթա պաշլամըշ տըր:— 83,000 լիւրա սէրմայէ իլէ վէ պիր միւթէխասսիսիննէգարէթի ալթընտա պիր էլգաֆը Իսլամիյէ պանգասը թէսիսի թահթը գարարա ալընմըշ տըր:— Ումուրը միւքիյէյի թէֆթիշ էթմէք վէ տախիլիյէ նէգարէթինէ մէրպուլթ օլմագ իւզրէ պիր հէյէթ ի թէֆթիշիյէ վիւճուտա կէթիւմիշ տիր:— Միւթէթթիլէր իւշ սընֆ օլարագ ալթուր պիրինճի սընֆտան օլուպ պէշէր պին զըշ, մասաշ, սէքիզի՝ իքինճի սընֆ օլուպ տէօրտէր պին զըշ, վէ օնու՝ իւշինճիւ սընֆ օլուպ իւշէր պին զըշ, մասաշ ալաճագ տըրլար:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Էրմենի իսլահաթը:— Մարհն զազէթասընըն իսթանպօլ մուխասպիրի՝ սէլահիյէթտար Օսմանլը մէհաֆիլինտէն իսլահաթա տախր ալմըշ օլտուղու մալիւմաթը զազէթասընտա նէշը էտիյօր, քի էսասաթը պէրվէճի աթի տիր: Պապը Ալի՝ հալը հազըրտա էրմէնիսթանտա թաթպիզ օլունմագ իւզրէ պիր իս-

լահաթ փրօժէսի հազըրլամագտա տըր: Պու փրօժէտէ գօնթրօլ ֆիքրի գաթիէն րէտտ օլունուպ անճագ միւթէխասսիսիւթէն Օսմանլը մէմուրու սըֆէթիլլէ իսթիֆաստէ օլունմագ էսասը գապուլ օլունույօր: Մէճլիս ի վիլայէթ ազասընըն նըսֆը Բրիսթիան նըսֆը Իսլամ օլմագ ֆիքրի տախի րէտտ օլունուպ, անճագ թէմսիլ ի նիսպի ուսուլու գապուլ օլունույօր: Էրմէնիսթանտա Ֆրանսըզ միւթէխասսիսիւթէն տէն Մ. Մօնիէնին իտարէսի ալթընտա թէքրարէն թահրի ի նուֆուս իճրա էտիլէճէք վէ թէմսիլ ի նիսպիտէ էսաս օ իթթիխազ օլունմագ տըր: Եինէ ուսուլը նիսպիյէյէ րիպէթ օլունարագ մէարիֆ րէսմի միւնզամընտան իսլամ վէ Բրիսթիան մէքթէպէր միւթէֆիա օլունագ տըրլար: Պապը Ալի մահքէմէլէրտէ էրմէնի լիսանընըն գուլլանըմասընը վէ թարաֆէյնտէն պիրինին թալէպի իւզէրինէ, մուհաքէմէնին էրմէնիէ օլարագ ճէրէհանընը գապուլ էթմէյէ հազըր տըր: Էրմէնիլէրին խըտմէթ ի ասքէրիյէլէրինի պուլունտուգլարը ելըտէ, եաթիլարը տա գապուլ օլունույօր: Հիւքիւմէթ արազի մէսէլէսինի հալլ էթմէք իւզրէ Բիւրտլէրտէն արազիլի փարա իլէ սաթուն ալըպ էրմէնի ասհապընա իտաէ էտէճէք տիր: Ենի մէպուսան ինթիսապաթընտա հիւքիւմէթ էրմէնիլէր իլին 15-20 մէպուս չըգարմաղա գարար վէրմիշ տիր: Պապը Ալի պու իսլահաթ փրօժէսիսի տիւվէլ ի մուլագամայա թէպիլիզ էտէրէք անլէրին պունա մուվաֆագաթ էթմէսինէ չալըշաճագ տըր: Բիւրքեռ Աժանպ տախի պու խապէրի թաստըզ էտիյօր:

Միւթէթթիլլի. Պու հաֆթա զարֆընտա ինկիլթէրա, Ալմանիա, Բուսիա, Ֆրանսա, Իրան սէֆիրլէրի քէնտի պաշ թէրճիմանլարըլա պէրապէր էրմէնի Փաթրիգխանէսինի զիյարէթ էտիպ Փաթրիգ հազրէթլէրի իլէ միւլագաթ էթմիշ տիրլէր: Քէզա Բում Փաթրիգի Երմաննոս Սըրազան պիր գաշ միտրապօլիտլէրլէ Փաթրիգխանէյի զիյարէթ էթմիշ տիրլէր:— Էրմէնի սիյասի ֆըրգալարը՝ միւլի վէ սիյասի մէսաիլ ի մուհիւմէտէ վէ քէզալիք փարլամէնթօ ինթիսապաթընտա միւթթէֆիզէն իլլէմէք իւզրէ իթիլաֆ ագտ էթմիշ տիրլէր:— Ինթիսապաթ մէսէլէսինտէ էրմէնիլէրին հուգուգը վէ մէթալիպի հազըրտա Պապը Ալի վէ Փաթրիգխանէ արասընտա միւլագէրաթ տէվամ էթմէքտէ տիր: Յ. Շահրիքիան վէ Տիրան Երկանեան էֆլէր Փաթրիգխանէ թարաֆըն-

տան Պապը Ալիյէ կիտիպ մէսէլէ հագգընտա միւղաքէրաթոա պուլունմուշ տըրլար: Մէպուսլարըն սայըսը իթիպարըյաթէմամէն պիր անլարըյա կէլինմիշ վէ հիւքիւմէթ 18—20 մէպուս վատ էթմիշ տիր: Էրմէնի մէպուսլարըն Էրմէնի միւնթէիսիպ ի սանիլէր թարաֆընտան ինթիսապ օլունմասընա հիւքիւմէթին մուվաֆազաթ էտէճէյր մէօնթէմէլ ատտ օլունույօր: Քէզա տէվալի ի ինթիսապիյէնին պագըլարընըն Էրմէնիլէրի ագալիյէթտէ պրագմագ իւզրէ պուլունան թէշքիւթը՝ Էրմէնիլէրին արզուսը միւնէպլինճէ թատիլ օլունաճաղը զանն օլունույօր:— Մուշուն Գաւառական ժողովը՝ Էրմ. Ժրօ. Լարտան Միհրան էֆ. Գափրիէլեանը Քաղաքական ժողովա ագա ինթիսապ էթմիշէր տիր:— Ասիւրէն վէֆաթ էտէն Հայաւեռ Ինկիլիդ Մր. Լինչին վալիտէսի՝ Հինտիսթանը Խաչիկին (պիր Էրմէնիսին) զըզը Ովսաննա իսմինտէ պիր գատըն տըր: Լինչին փէտէրի Պաղտատտա պուլունտուղու սըրատա մէզպուլէ իլէ թէէհիւլ էթմիշ իտի:— Պուլանըզ Աւաջնորդական փոխանորդը Սահակ Վրդ. թախիյէ ի սէպիլ օլունմուշ տըր:— Փաթրիգ Զաւէն Սրբազան՝ Էրմէնի Գաթօլիքլէրին փաթրիգիսանէսինի զիյարէթ էտիպ պիլճիւմէլ ընսմի հէյէթլէրի թարաֆընտան քէմալը ինթիրամլէ գապուլ օլունմուշ տըր:— Իզմիր Էրմէնիլէրինտէն Տօգ. Պօղոս Կոստանդ, Հայ Բարեգործական Միութիւնա տէօրթ խանէ հիպա էթմիշ տիր:— Ինթիսապաթ հագգընտա Էրմէնի փաթրիգիսանէսինին Պապը Ալիյէ վէրմիշ օլունուլ թագրիլին ընսմի ճէվապընը հաղըրլամագ իչիւն Ատլիյէ նաղըրը Իպրահիմ պէյ վէ թալէաթ պէյ միւղաքէրէ էթմիշ տիրլէր: Պու ընսմի ճէվապտան մատա հիւքիւմէթ մաթպուլաթա տախի ումումի պիր պէյաննամէ վէրէճէք տիր:

ՓՐՕ. ԶԷՄԱԱԹԸ

Ատափազարտա Տօգ. Երուանդ Ճէճիգեան զըսա պիր խասթալըգտան սօնրա կէչէն Կիրակի կիւնիւ վէֆաթ էյլէմիշ տիր: Միւմաիլէյ մարուֆվեր. Աղեքսանդր Ճէճիգեանըն մալտուլմը վէ Վեր. Յովսէփ Ճէճիգեանըն պիրատէրի օլուպ՝ Բօպէրթ Գօլէճաէ իթմամը միւտտէթ էթմիշ, Էտիսպուրի տարիւլֆիւնունընտա ֆէնի թէպապէթի թահսիլ էթմիշ վէ սէնէլէրաէն պէրու քէնտի վաթանընտա իճրա ի թէպապէթ էթմէքտէ օլմուշ տըր: Միւթէվէֆֆա՝ նէճիպ

վէ լաթիֆ թապիաթըյա ճիւմլէյէ սէվկիւլիւ օլուպ խուսուսա Հայաւեալ Վարժարանա փէք ֆաիաէլի իըտմէթլէր իֆա էյլէմիշ տիր: Միւմաիլէյն Երուանդ խասթալըգընտան թուլուլուպ իւլ կիւն զարֆընտա վէֆաթ էյլէմիշ տիր: Ճիւմլէ Ճէճիգեան աիլէլէրինէ վէ Հայաւեալ Վարժարանա պու քէտէրլէրինաէ՝ Բահնիւնա տախի պէյանը իշթիրաքը հիսս էյլէր:— Քէզալիք մաթթէսսիւֆ անլասըղըմըզա կէօրէ կէչէն հաֆթա՝ Իզմիր Ինճիլի ճէմաթ միւթէպէրանընտան վէ մէզքիւր էյալէթին սապըզ Ազգապէսի Կարապետ էֆ. Գոնտայեան 18 սինիստէ կէնճ էվաաընը զայ էթմիշ տիր:— Վեր. Համբարձում Աչնեանըն Հաճընա զիյարէթի մահալը մէզքիւրտէքի ինճիլի պիրատէրլէրին պարըյմասըյա նէթիճէլէնմիշ տիր: Վեր. Տ. Բէճէպեան Ատանայա կիթմիշ վէ Վեր. Կարապետ Յարութիւնեան իլմի իլահի մէքթէպլինէ ֆէնտի վազիֆէսի պաշնա ալտէթ էթմիշ տիր:— Թարսուս գօլէճի ըլիսի տօգ. Թ. Ն. Քրիսթի Բահնիւնայա աթի իւզ զիքը թահրիրաթը կէօնտէրմիշ տիր:— «Սէյնթ Փօլ գօլէճիլին նըսֆ Յոքելեան զիյնէթինին իճրա վէ ինֆաղը միւնասէպէթիյէ միւնասէսաթը ալիյէ ֆէքըլթիլէրի վէ սաիր տօսթլարըմըզ թարաֆընտան թէպրիք վէ թէսիտի հալի միւթէստտիտ թէլէղրաֆնամէլէր վէ մէքթուպլար թարաֆըմըզա թէվալիտ էյլէմիշ, վէ սահնէտէն ճէմաթ հուզուլունտա զրաթ օլունմուշ տըր: Յագաթ տօսթլարըմա այրը այրը մուգապէլէ էթմիշէ անվալը սըհիյէմ միւթէհամիլ օլմատըղընտան մէսէրրէթիմիզէ իշթիրաք էթմիշ օլան պիլճիւմէլ տօսթլարըմա գալպիմին խուլուս վէ չիւքրանիյէթինի Բահնիւնա վասթթասըյա արզ վէ թագտիմէ միւսարաթ, հագգըմըզտա արզ էյլէտիքլէրի տուալարըն իսթիճապէթ պուլմասընը վէ քէնտիլէրին տախի ինայէթ վէ պէրէքէթ ի իլահիյէյէ մաղհարիյէթլէրին Ճէնապը Հագգտան թէմէնի իլէ քէսպ ի ֆախը ումուպահաթ էյլէրիմ:»

Միւսիր ի մեհուլ վի տահիպ ի ինթիյազ
Յ. Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Կ. ՎԷՄ. ԲԵՇԵՇԵԱՆ ՄԱԹՊԱՍԱՍԸ

Տէրիսասէք, Մահմուտ փաշա, Գիւրգի խան Նօ 32—34